

ПРОГРАММА ТВ

Суббота, 18 апреля

ПЕРВЫЙ

06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.20 Т/с "Страна 03" 16+ 08.15 Играй, гармонь любимая! 12+ 09.00 Умницы и умники 12+ 09.45 Слово пастыря 12+ 10.15 Смак 12+ 10.55 Голос. Дети. На самой высокой ноте 12+ 12.10 Идеальный ремонт 12+ 13.00 На 10 лет моложе 16+ 13.50 Барахолка 12+ 14.40 X/ф "Безымянная звезда" 12+ 17.00 Кто хочет стать миллионером? 18.00 Вечерние новости 18.15 Угадай мелодию 12+ 19.00 Коллекция Первого канала 12+ 21.00 Время 21.20 Голос. Дети. Финал 12+ 23.40 Что? Где? Когда? 00.50 X/ф "Реальные парни" 16+ 02.30 X/ф "Ноториус" 16+ 04.50 Модный приговор 12+

РОССИЯ

05.50 X/ф "Двойной обгон" 07.30 Сельское утро 12+ 08.00, 11.00, 14.00 Вести 08.10, 11.30, 14.30 Вести-Москва 08.25 Военная программа 12+ 08.50 Планета собак 12+ 09.25 Субботник 12+ 10.05 Освободители. Кавалеристы 12+ 11.40 Звездные войны Владимира Челомехи 12+ 12.40, 14.40 X/ф "Слепой расчет" 12+ 17.20 Танцы со Звездами 12+ 20.00 Вести в субботу 20.45 X/ф "Семья маньяка Беляева" 12+ 00.35 X/ф "Судьба Марии" 12+

НБК САХА

07.00 Чэгиэн буол! 6+ 07:15 Тья сирэ-олох төрдө 12+ 08:00 Автографы Победы 6+ 08:30 Аал-луук мас 6+ 09:00 В кадре-республика ("Розовая чайка") ТВ 6+ 09:15 Охота и рыбалка в Якутии 12+ 09:45 В кадре-республика ("Зырянка") ТВ 6+ 10:00 Күннээн 0+ 10:30 Чэгиэн 12+ 11:15 Истинг идыт 0+ 12:00 Саха итэҕэлэ 16+ 12:30 Продвижение 6+ 12:45 ыраак-чугас аймактарбыт ("Боробон") ТВ 6+ 13:00 Дойдум дыно ("Нам") ТВ 6+ 13:30 Саха сирэ. Күнтэн күн 12+ 17:30 Ориентир-здоровье 18:00 Күнчээнгэ эбэрэ 0+ 18:15 "Кыым"-норуот хаһыата 19:00 Геван 6+ 19:30 Истинг идыт 0+ 20:15 Вестник образования 6+ 20:30 Якутия. День за днем 12+ 21:15 Сардаана 6+ 22:00 Sakha-card 6+ 22:15 Аал-луук мас 6+

ПЯТЫЙ

05.00 Мультфильмы 0+ 08.35 День ангела 0+ 09.00, 17.30 Сейчас 09.10 Т/с "След. Поединок" 16+ 09.55 Т/с "След. Белорусский вокзал" 16+ 10.40 Т/с "След. Во имя справедливости" 16+ 11.25 Т/с "След. Личное обаяние подозреваемого" 16+ 12.10 Т/с "След. Кошунство" 16+ 12.55 Т/с "След. Жены знахаря" 16+ 13.40 Т/с "След. Вечная жизнь" 16+ 14.25 Т/с "След. Крыса по имени Маруся" 16+ 15.15 Т/с "След. Девушка с Юга" 16+ 15.55 Т/с "След. Мертвый свидетель" 16+ 16.40 Т/с "След. Все ненавидят Глеба" 16+ 18.00, 18.55, 19.45, 20.35 Т/с "Операция "Горгона" 16+ 21.30 X/ф "Родина или смерть" 12+ 23.15 X/ф "Время собирать камни" 16+ 01.10, 02.25, 03.50, 05.15 Т/с "Батальоны просят огня" 12+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 12+ 09.00 Библиейский сюжет 12+ 09.35 X/ф "Кульпоход в театр" 12+ 11.05, 13.40 Острова 12+ 11.45 Большая семья 12+ 12.40 Пряничный домик 12+ 13.10 Т/с "Нефронтовые заметки" 12+ 14.20 Юбилей Владимира Васильева 12+ 16.35 Владимир Васильев в проекте "Послушайте!" 12+ 17.55 Романтическая романа 12+ 18.50 Д/ф "Вячеслав Тихонов. Иволга" 12+ 19.25 X/ф "Мичман Панин" 12+ 21.00 Белая студия 16+ 21.40 X/ф "Леда Гамилтон" 16+ 23.30 Антти Сарпила и квартет "Свинг Бенд" 16+ 00.30 M/ф "Шерлок Холмс и доктор Watson" 16+ 00.55 Искатели 16+ 01.40 Д/ф "Госпиталь Кабаньяс в Гвадалахаре. Дом милосердия" 16+

КАРУСЕЛЬ

04.00 Прыг-скок команда 04.10, 23.20 M/с "Покрой" 06.00 M/с "Свинка Пеппа" 07.05 Детская утренняя почта 07.30 Лентаво 08.00 Школа Аркадия Паровозова 08.30 M/с "Новаторы" 09.20 Воображариум 09.50 M/ф "Ну, погоди!" 11.25 M/с "Поезд динозавров" 13.15 M/с "Пузыри. Улетные приключения" 14.50 M/с "Непоседа Зу" 17.00 M/с "Моди" 18.05 M/ф "Принцесса Лилифи" 19.15 Почемучка 19.30 Спокойной ночи, малыши! 19.40 M/ф "Маугли" 21.20 Идем в кино. Лялька-Руслан и его друг Санька

Воскресенье, 19 апреля

ПЕРВЫЙ

06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.10 Т/с "Страна 03" 16+ 08.10 Армейский магазин 16+ 08.45 Смешарики. Пин-код 6+ 08.55 Здоровье 16+ 10.15 Непутевые заметки 12+ 10.35 Пока все дома 12+ 11.25 Фазенда 12+ 12.15 Горько! 16+ 13.15 Теория заговора 16+ 14.20 Алла Пугачева - моя бабушка 12+ 15.25 Коллекция Первого канала 12+ 17.45 Вечерние новости 18.00 Точь-в-точь 16+ 21.00 Воскресное "Время" 22.30 Клуб веселья и находчивых. Высшая лига 16+ 00.35 X/ф "Проблески надежды" 16+ 02.35 Модный приговор 12+ 03.35 Мужское/Женское 16+

РОССИЯ

05.20 X/ф "Без срока давности" 12+ 07.20 Вся Россия 12+ 07.30 Сам себе режиссер 12+ 08.20 Смехопанорама 12+ 08.50 Утренняя почта 12+ 09.30 Сто к одному 12+ 10.20 Вести-Москва 11.00, 14.00 Вести 11.25 Россия. Генный места 12+ 12.25, 14.30 X/ф "Недотрога" 12+ 16.55 Один в один 12+ 20.00 Вести недели 22.00 Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым 12+ 00.35 X/ф "Альпинист" 12+

НБК САХА

07:00 Чэгиэн буол! 6+ 07:15 Санаалар 12+ 08:00 Тыһнаахтар умуһат сымара 6+ 08:30 Дойдум дыно ("Анабыр") ТВ 6+ 09:00 Дойдум дыно ("Кэбээйи") ТВ 6+ 09:30 Прогресс 6+ 10:00 Күннээн 0+ 10:30 Полярная звезда. Телеконкурс 6+ 11:15 Истинг идыт 0+ 11:45 Sakha-card 6+ 12:00 Тарбахтаһын астыахха 6+ 12:30 ТОК 6+ 13:30 Якутия. День за днем 12+ 17:15 Аал-луук мас 6+ 17:45 Вестник образования 6+ 18:00 Истинг идыт 0+ 18:30 Далбар Хотун-2015 6+ 19:00 Геван 6+ 19:30 ТОК 6+ 20:30 Саха сирэ. Күнтэн күн 12+ 21:15 Спорт-клуб 6+ 22:00 Байанай 16+ 22:30 Кинозавод.

ПЯТЫЙ

06.35 Мультфильмы 0+ 09.00 Сейчас 09.10 "Истории из будущего" с Михаилом Ковальчуком 0+ 10.00 X/ф "Большая перемена" 12+ 15.05 X/ф "Дело Румянцева" 12+ 17.00 Главное 12+ 18.30, 19.25, 20.20, 21.15 Т/с "Крепость" 16+ 22.05 X/ф "Высота 89" 16+ 01.00 Профилактика до 04.00 04.00 Т/с "Агентство специальных расследований" 16+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 12+ 09.00 Обыкновенный концерт 12+ 09.35 X/ф "Каменный цветок. Уральский сказ" 12+ 10.55 Д/ф "Александр Пушкин" 12+ 11.35 Россия, любовь моя! 12+ 12.05 Гении и злодеи 12+ 12.30, 23.45 Д/ф "Искусство выживания" 12+ 13.25 Что делать? 12+ 14.10 Пешком 12+ 14.35 Балет "Щелкунчик" 12+ 16.15 Искатели 12+ 17.00 Итоговая программа "Контекст" 12+ 17.40 Война на всех одна 12+ 17.55 X/ф "Майские звезды" 12+ 19.30 Хрустальный бал "Хрустальной Турандот" 12+ 20.40 По следам тайны 12+ 21.30 Национальная театральная премия "Золотая маска-2015" 16+ 00.35 Д/ф "Лимес. На границе с варварами" 16+

КАРУСЕЛЬ

04.00 Прыг-скок команда 04.10, 23.10 M/с "Пожарный Сэм" 05.00, 00.05 M/с "Черепашка Лулу" 06.00 Все, что вы хотели знать, но боялись спросить 06.25 M/с "Пузыри. Улетные приключения" 07.30 Лентаво 08.00 M/с "Паровозик Тишка" 09.50 M/ф "Ну, погоди!" 10.55 Секреты маленького шефа 11.25 M/с "Томас и его друзья" 13.25 M/с "Маша и медведь" 15.05 M/с "Випопутешественник" 17.00 M/с "Аркадий паровозов спешит на помощь!" 17.35 M/с "Аунтик и его друзья" 19.15 Путешествуй с нами! 19.30 Спокойной ночи, малыши! 19.40 M/ф "Крокодил Гена" 21.15 Мода из комода 12+ 21.40 Т/с "Дети саванны" 00.55 M/с "Непоседа Зу" 03.05 M/с "Поезд динозавров"

Күндү киһибит сырдык кэриэһигэр

Күндү кэргэним, ийэбит, эдьийибит **СТЕПАНОВА (НИКИФОРОВА) Юлия Петровна** ыарахан ыарыыттан бу орто дойдуттан барбыта муус устар 14 күнүгэр биир сыла буолар.

Юлия Петровна 1957 с. Ленинскэй оройуонун I Хангалас нэһилигэр төрөөбүтэ. Оҕо сылдьан үлэһит үөрэхтээх киһи буола улаатын баба санаалааба. 14 сааһыгар ийэтэ эмискэ олохтон туораабыта. Балтынаан, бырааттарынаан, аҕатынаан бэйэлэрэ хаалбыттара. Ийэ оруола киниэхэ сүктэриллибитэ. Бүлүүтээҕи педучилищега үөрэнэ сылдьан бүтэрбэккэ эрэ дойдутугар төннүбүтэ. Балтылаах, бырааттара син улааппыттарын кэннэ Улан-Удэҕэ үөрэнэ барбыта. Үөрэнэ сылдьан дыонун ахтара бэрт буолан үөрэбин тохтоппута. Дойдугар кэлэн сопхуоска таһаарылаахтык үлэлээбитэ. Дьонго үлэһитинэн, сыһыана үчүгэйинэн хайбабылга сылдьыбыта. Ханнык да үлэ буоллун толлон турбатабыта.

Күндү киһибит сырдык мөс-сүнө, үтүөтэ, майгыта, олоххо дьулууга, үлэҕэ сыһыана биһиги өйбүгүгэр-санаабытыгар үйэ саас сылдьыабыта.

Кэргэнэ, кыһына, уола, балта, быраата, сиэннэрэ, аймахтара, табаарыстара, табаарыстара.

Ахтабыт саныыбыт, суохтуубут

Кэм-кэрдии туохтан да иннибэт, иннин диэки баран иһэр. Ким эрэ сүтэр, ким эрэ кэлэр. Орто дойдуга олох сокуона оннук. Ол эрэри субу аҕай аттыгар баар, чугас киһин суох буоллабына, ону кытта сүрэх да, өй-санаа да сөбүлэспэт.

Тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эһэбит, убайыт, күтүөппүт, Чуукаар нэһилэгин Бочуоттаах олохтооҕо, үлэ, тыыл бэтэрээнэ **КИРИЛЛИН Василий Васильевич** күн сириттэн күрэммитэ муус устар 11 күнүгэр биир сыла туолар.

Аҕабыт 1933 сыллаах төрүүх. Үөрэнэр сирдэригэр Кубалаахха олорор сирэ суох буолан, аччык сыллар буолан икки сыл үөрэнэ сатаан баран, үөрэбин тохтотон, холкуоска үлэли барбыта. Кыһынын сүөһү аһатара, сайын окко үлэлээбитэ. Кэлин биэнсийэ-бэ барыар диэри фермаҕа үлэлээн, бостууктаабыта.

Эдэрдэргэ куруутун тугу билэрин сүбэлээн, булт абыланар ыларбыт бырааттарыгар, табаарыстарыгар, уолугар, сиэннэригэр сүбэһит-амаһыт, тэрийээччи быһыытынан убаастанара. Байанайа да киниэхэ куруук мичикгынара. Аҕабыт тугу барытын сүрүбэр чугастык наһаа ылынара, үөрүннэн, оҕолуу ыраас, уйан дууһалааба.

Оҕолорбут барасаттарга тапталлаах аҕалара, сиэннэригэр эһэлэрэ, миэхэ 55 сыл бииргэ дьоллоохтук олорут күндү ки-

һим суох буолбутугар туох барыта түгнэстибит курдуга. Кини биһиэхэ сун дурдабыт, халын хахабыт этэ.

Билигин баара, доруобай сылдьыбыта буоллар сүөһүлээх-астаах, ону-маны үлэли-хамсы сылдьыа этэ. Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ кини ситэрбэтэ-бин ситэрэн, аатын ааттата туруохтара, аҕаларын, эһэлэрин олобун салгыахтара.

Биһиги күндүтүн күндү киһибит, эн сырдык аатын биһиэхэ барыбытыгар сырдык сулус буолан үйэлэргэ сыдыайа туруоҕа. Эн биһиэхэ өрүү тыһынааххын, куруук ахта-саныы сылдьыахпыт.

Кэргэнин Мария Михайловна, кыһынын, уолун, кийиитин, сиэннэрин, балтыларын, бырааттарын, күтүөтүн.

Туймаада-Лизинг

ВНИМАНИЕ, АКЦИЯ

к 70-летию Победы в ВОВ!!!

от компании "Туймаада-Лизинг" для жителей Вилюйской группы улусов!!! Мини-трактор Синтай-220 по цене г.Якутска в наличии в г.Вилюйске! Купите мини-трактор за 229 000 рублей и сенокосилку за 40 000 рублей без риска, транспортных расходов и потери времени!

Внимание! Количество ограничено!
Акция действует до 30 апреля.

Наши контакты: 35-89-33, 8-914-229-31-51, e-mail: tlizing_press@mail.ru

Күндү истинг-иһирэх ийэбит, тапталлаах эбэбит, Антоновка олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ

ВАСИЛЬЕВА Мария Ивановна

бу дьыл муус устар 8 к. уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытын бары чугас аймактарбытыгар, билэр дыонугар диригин куруутунан туран иһитиннэрэбит.

Уолааттара, кыргыттара, күтүөттэрэ, кийииттэрэ, сиэннэрэ, аймахтара.

Күндүтүк саныыр балтым, кырдыҕас эдьийибит, Антоновка олохтооҕо

ВАСИЛЬЕВА Мария Ивановна

ыараханнык ыалдьан өлбүтүнэн оҕолоругар, кийиитигэр, күтүөттэригэр, сиэннэригэр диригин куруутунан туораабытын билэбит.

Убайа Семен Никифорович, кини оҕолоро, сиэннэрэ Маалыкайттан, Антоновкаттан, Чурапчыттан, Майаттан, Покровскайттан, Мириинэйттан, Дьокуускайттан, Санкт-Петербурктан.

Өр сылларга биһиги оскуолабытыгар үгүө суобастаахтык үлэлээбит

ВАСИЛЬЕВА Мария Ивановна

ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн оҕолоругар, бары чугас дыонугар, аймактарыгар диригин куруутунан туораабытын билэбит.

Н.Н. Чусовской аатынан Антоновка оскуолатын кэлэктибэ.

Биһиргэ үлэлиир, убаастыыр кэлиэгэтигэр, Антоновка участковой балыһатын медресата Ольга Николаевнага, суопарыт Иван Николаевичка тапталлаах күн-күбэй ийэлэрэ

ВАСИЛЬЕВА Мария Ивановна

ыарахан ыарыыттан олохтон барбытынан диригин куруутунан туораабытын билэбит.

ЦРБ административта, профкома, Антоновка участковой балыһатын кэлэктибэ.

Ыкса ыалбыт тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ

ВАСИЛЬЕВА Мария Ивановна

күн сириттэн туораабытынан диригин куруутунан туораабытын билэбит.

Самсоновтар, Васильевтар, Степановтар.

Биһиргэ үлэлиир кэлиэгэтигэр Гаврильев Валерий Васильевичка ийэтэ

СТЕПАНОВА Варвара Полуэктовна

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн диригин куруутунан туораабытын билэбит.

"Марха нэһилиэгэ" МТ кэлэктибэ.

Чаппанда орто оскуолатын кэлэктибэ, профкома убаастыыр коллегабыт, оскуола учуутала Нехорокова Антонина Дмитриевна тапталлаах быраата

ПЕТРОВ Дмитрий Дмитриевич

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн диригин куруутунан туораабытын билэбит.

Кылаабынай редактор
Дорофеева Л.К.

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационнай технологиялар уонна массабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай сулууспатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 19.03.2012 с. регистрацияламмыта.

ПИ № ТУ 14-0240

Тэрийэн таһаарааччы:
Саха Республикатын "Ньурба улуунун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыаттара"
Автономнай тэрилтэ

Редакция, тэрийэн таһаарааччы, типография аадырыһа:
Ньурба к.
Ленин уул., 37.
Хаһыат сэрэдэҕэ, субуоттара таһар.

Телефоннара:

Редактор-директор - 2-33-32.
Компьютернай отдела - 2-32-65.

e-mail: redakcia06@mail.ru

Индекс: 54880

Тираж 1689.

Сыаната - 20 солк.

Хаһыат бэчээккэ

бэриллэр графига 16 ч.

Бэрилинэ 16 ч.

10.04.2015 с.

ХАҢЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУХУН ХАҢЫАТА

НЬУРБА

12+

2015 сыл
Муус устар
11 күнү
Субуота
28 №
(11365)

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улуунун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

– Ыһыыга бэлэмнэни –

Сиэмэ уонна уобурдуу аҕалылар

Улуустаагы тыа хаһаайыстыбатын департаментын салайааччытын солбуйааччы, сиртэн үүнүүнү ылыыга кылаабынай испэсэлиис Павел Самсонов иһитиннэрэринэн, улууска 190-ча тонна орус сизмэтэ кэлбит. Итинтэн Марха унуоргу хаһаайыстыбаларга тиэрдиллэн турар. Бу күннэргэ Күндээдэ хаһаайыстыбатыгар уонна "Сибикиктэ" бааһынай хаһаайыстыбатыгар анаан аҕалылыахтаах. Барыта 250 тонна кэрингэ сиэмэ кэлиэхтээх.

"Ньурба-Агро" МТС-ка 13 тонна минеральной уобурдуу аҕалылыбыт. Эбии 30-ча тонна кэлэрэ күүтүллэр.

Былырын тэриллиилэх хаһаайыстыбаларга анаан хортуппуй сиэмэтэ кииннээн аҕалылыбыта. Онно 2 хаһаайыстыба ("Кэскил" СПК уонна Ньурба к. бааһынай хаһаайыстыбата) төлөөбөтөх буолан, быйыл сиэмэ хортуппуйу кииннээн бизэртэн аккаастаммыттар.

Былаан быһытынан улуус үрдүнэн 1350 гааба эбиэс уонна 110 гааба элбэх сыллаах от ыһыллыахтаах. Элбэх сыллаах оту ыһыы былааньттан 80 гаата - "Сибикиктэ" бааһынай хаһаайыстыбага, 10 гаата - "Биллээх" бааһынай хаһаайыстыбага уонна 20 гаата "Күндээдэ" ААУо-ба тиксэр.

Тэриллиилэх хаһаайыстыбаларга, үксүн бааһынай хаһаайыстыбаларга, 65 гааба хортуппуй олордорго сорууда тиэрдиллибит. Саамай элбэх былааннаахтарынан "Биллээх" (Маар), "Силис" (Сүлэ), "Зей", "Унаров" (Күндээдэ), "Тихонов А.Н.", "Торохов А.Г." (Акана) хаһаайыстыбалар буолаллар.

Нэһилиэнньэ 215 гааба олордордоохтаах, итиннэ 2 гааба - оскуолалар. Обуруот аһын 59 гааба олордорго сорууда тиэрдиллибит. Ол иһингэр тус көмөлтө хаһаайыстыбаларга - 40 гаа, бааһынай хаһаайыстыбаларга - 18 гаа.

Геннадий АНТОНОВ.

– Сонуннар –

Үтүө дьыала чэрчитинэн

Өрөспүүбүлүкэбитигэр "2000 сылга 2000 үтүө дьыала" диэн хамсааһын саҕаланан үлэ-хамнас барар. Манна биер бастакынан Мэнгэ-Хаҥалас уонна Сунтаар улуустара кирисэн үлэлэспиттэрэ. Оттон Ньурбага 2001 сылтан бу 14 сыл устата норуот туһугар туһуламмыт бырагыраама ситиһиилээхтик уонна таһаарылаахтык үлэлиир. Тыа сиригэр үгүс тутууну ытар, дьону-сэргэни үлэбэ сомоҕолуур биер төһүү күүс. Ньурба оройуонугар бу бырагыраама 14 сылын үлэлиир эбит буоллабына, барыта 16 эбийиэк тутулан үлэбэ кириэн турар.

Бу күннэргэ "Үтүө дьыала" хамсааһын салайааччыта Иван Емельянов Хаҥалаһынан, Акананан уонна да атын нэһиликтэринэн үлэли турар эбийиэктэрин миэстэтигэр сылдьан биллэстэ. Саҥа дьыл иннинэ үлэбэ кирибит, Хаҥалас нэһилиэгэр баар биллиилээх судаарыстыбаннай, общественнай-политическэй деятель Варвара Андреевна Петровага аһаҕаһыт түмэл дьэтигин сэргии, сэнгээрэ көрдө-иһиттэ. Кини эппитинэн, би-

лигин өрөспүүбүлүкэбит үрдүнэн 180-ча эбийиэк тутула турар, кэнники сылларга социальнай суолталаах эбийиэктэри таһынан испэсэлиистэргэ аналлаах олоһор уопсай дьэни тутуу тэтимнээхтик барар.

Оттон Ньурба оройуонун ылан этэххэ, быйылгы дьылга 10-ча эбийиэк тутуллара сабаҕаланар.

Күннэй АНТОНОВА,
"Саха" НВК Ньурбатаабы филиала.

Антоновкаба - кыһыны атаарыы

"Самсон" маҕаһын, "МТС-Агро" уонна "Саханефтегаз" тэрилтэлэр тэрийэннэр муус устар 5 күнүгэр Антоновкаба бар дьонго Кыһыны атаарыы буолла. Тэрээһини Антоновка орто оскуолатын учуутала Борисова Светлана Борисовна иилээн-саҕалаан ытта. Тэрээһин анал программатынан ырыа күрүбэ, баһаҕа ыттыы, мас тардыһыта, "Кута-мата кыргыттар күрэхтэрэ", "Сыттыгынан биэртэ-

лэһини", "Хаатынка-шоу" диэн оонньуулар ытыһылыһылар. Оонньуулар бириистэрин - мотокосаны, сибиинньэ оҕотун, куул эбиэһи, самовары, 40 лиитэрэ бензины, 40 лиитэрэ сэлээркэни уонна да атыны кыайылаахтар ылан үөрэн-көтөн тарбаһылар.

Виктор БОРИСОВ.

– Үөрэҕири –

Оҕолор үрдүк ситиһиилэннилэр

Ньурбабыт улуунун оҕолоро өрөспүүбүлүкэтээби ХХХI "Радуга Севера" ойуулуур-дьүһүннүүр быыстапкаба ситиһиилээхтик кыттыбыт үлэлэрэ аан бастаан Духуобунас киинигэр дьон-сэргэ көрүүтүгэр быыстапкаба турда.

Быыстапканы аһыыга Ньурба улуунун баһылыгын социальнай боппуроска солбуйааччы Дондокова С.Б., "Ньурба куорат" МТ баһылыгын солбуйааччы Ким Л.С., улуустаагы үөрэҕири управлениетын салайааччытын солбуйааччыта Ермолаева А.С., култуура управлениетын салайааччыта Степанова Л.Р., "Норуоттар доҕордоһуулар" түмэл салайааччыта Борисов Б.Б., эбии үөрэхтэһин киин салайааччыта Улинова А.Ф. финалистарга, призердарга, лауреат аатын ылбыттарга кубогы, бочуотунай грамоталары, махтал суруктары туттардылар.

Ньурбатаабы эбии үөрэхтэһин киинэ оҕолору сааһыттан тутулууга суох дьарыктыыр. Үлэтин сүрүн хайысхатынан: оҕону кэрэбэ сыһыарыы, ис кыаһын үһүгүннэри, талааны сайыннарыы, ойуулуур-дьүһүннүүр искусствоба сыһыарыы буолар. Педагогтар араас өрүттээх үлэлэри ытталарын таһынан, быыстапкалары, семинарлары тэрийэллэр, оҕолору араас омук дойдудуларгар, Россияба, өрөспүүбүлүкэбэ араас таһымнаах күрэхтэргэ кытыннараллар. Быйыл ол туоһунан "Организация отдыха и занятости детей в условиях системы дополнительного образования детей" оҕолор ситиһиилэрин түмүгүнэн методическай сборник табыста.

Өрөспүүбүлүкэтээби быыстапкаба Саха сирин 14 улуустарыттан кыттыны ылбыттар, барыта 700 араас үлэлэр туруоруллубуттар. Ааспыт сылга Ньурба улуунун оҕолоро өрөспүүбүлүкэбэ II-с миэстэни ылбыт буоллахтарына, быйыл оҕо-

Алексеев Федор,
11 кыл., Хаты.

лор бастакы миэстэни ылар ситистилэр. Быыстапканы кытары сэргэ "Сияние Севера" IX өрөспүүбүлүкэтээби муода театрдарын уонна студиялар күрэхтэригэр оҕолор ситиһиилэнэн, II-с степеннээх лауреат үрдүк аатын сүктүлэр. Ол курдук, Зедгенидзева Аня (Күндээдэ орто оскуолатын X кылааһын үөрэнээччигэ), сал. Кирилина М.Н.) "Сыспай Куо" авангарднай муоданы айыыга II-с степеннээх дипломуна, сертификатынан набаараадаммыт үлэлэрин үрдүкү кылаас кыргыттарга кэтэн көрдөрдүлэр. II-с миэстэни ылбыт "Харысхал" паннота дьон дьүүлүгэр турда. Аня салайааччытыгар Кирилина М.Н. Махтал суругу эбии үөрэхтэһин Киинин салайааччыта Улинова А.Ф. туттарда.

Сылын аайы ытыһылар Россиятаабы, өрөспүүбүлүкэтээби быыстапкаларга Хаты орто оскуолатын үөрэнээччилэрэ Ньурба улуунун чистээхтик көмүскүллэр. Салайааччылар Федорова Мария

Быраатты Даниловтар, Хаты.

Константиновна кэргэни-нээн Николай Михайловичтын ордук уол оҕолору кыра саастарыттан олоххо бэлэмниир сылтан утумнаахтык дьарыктааһынын оҕолоро үрдүк ситиһиилэнэллэр. Быраатты Даниловтар: Василий (XI кылаас) "Эргилин" үлэтэ - II, маһы кыһан онгорууга Данил (IX кылаас) III м. ыланнар дипломуна набаараадаланналар. XI кылаас үөрэнээччигэ Алексеев Федор Кыайы 70 сылыгар анаан тимиригэр уһааран "Сэри алдьархайа" үлэтэ биһирээн I миэстэ буолан, I степеннээх дипломуна уонна кубогунан набаараадаланна. Маһы кыһан онгорууга X кылаас үөрэнээччигэ Анисимов Денис II м. ылар ситистэ. Николай Михайлович иитээччи буоларын быһытынан, оҕолору кыһыннары-сайыннары дьарыктыыр. Лаабырыга сылдьааччы оҕолор бары спорду өрө туталларын, спорка ситиһиилэнэлэрин

этэллэр. Быйыл Кыайы 70 уонна Литература сылыгар оҕолор элбэх үлэлэри онгортттар.

"Аксессуары из бисера" обуруонан үлэбэ "Сияние Севера" быыстапка кыттылааба, Ньурбатаабы техникескэй лицей VII-с кылааһын үөрэнээччигэ Снежанна Потапова "Кэскил" лаабырга "Палитра детства" сменаба сынньанарга сертификатынан набаараадаланна. Муос онгорууга оҕо научнай-техникескэй айар Кииниттэн VII кылаас үөрэнээччигэ Егоров Павел "Тиин бэргэн" үлэтэ (сал. Васильева И.И.) I степеннээх дипломуна, "Кэскил" лаабырга сынньанарыгар сертификаты куорат дьаһалтатын баһылыгы солбуйааччы Ким Л.С. туттарда. Федорова Антонина (Хорула орто оскуолатын V кылааһын үөрэнээччигэ) "Художественная роспись по стеклу" үлэтэ бочуотунай грамотанан бэлэстэннэ. Обуруонан

үлэбэ Ньурба I №-дээх оскуолатын үөрэнээччилэрэ Саввинова Алена, Семенова Нина, Чымырова Ангелина (сал. Андреева М.Р.) биһирэннилэр. Ньурба 3 №-дээх оскуолатын үөрэнээччилэрэ "Макароны фантазия" үлэни көрдөрдүлэр. Искусство оскуолатын "Илии кэмэйэ" коллективнай үлэтэ (сал. Егорова А.В.), Ньурба I №-дээх оскуолатын X кылааһын үөрэнээччигэ Угайева Ыйчаана гильоширование ньыматынан тикпит "Нежность" оҕо былааччыта (сал. Степанова Т.В.), Маалыкай оскуолатын IX кылааһын үөрэнээччигэ Николаева Лена "Көңүлгө көччүйүү" үлэтэ - II-с миэстэ, тириинэн (интарсия) үлэ көрүнгэр (сал. Андреева М.Р.) Ньурба I №-дээх оскуолатын 8 кылааһыттан Чымырова Ангелина ыччаттарга аналлаах комплекга бочуотунай грамотанан бэлэстэннэ. Кыттааччылартан саамай кыра саастахтар Находкин Дьулустан (Ньурба I №-дээх оск., 3 кылаас, сал. Николаева Э.Э.) "Ойор-тэбэр оҕо саас" үлэтэ III миэстэни ылан, дипломуна набаараадаланна.

Быыстапканы үөрүүлээхтик аһы кэнниттэн, оҕолор бэйэлэрин үлэлэрин кэлбит дьонго презентациялаатылар. Оскуолалар преподавателлэрэ мустаннар "төгүрүк остуол" ытыһылар.

Куорат дьаһалтатын баһылыгын солбуйааччыта Ким Л.С. Ньурба куорат инники сайдытыгар, кэ-

Анисимов Денис,
10 кыл., Хаты.

нэбэс куорат тупсабай көстүүлээх буоларыгар оҕолоро анаан архитектурнай куонкурустарга кытталларыгар ыгырда. Култуура управлениетын салайааччыта Степанова Л.Р. оҕолору ситиһиилэринэн эбэрдэсэн туран, тириинэн бэлэстэн астааһын искусство биер көрүнгэ буоларынан кыргыттар туорду кизэгэ-тэн онгорууга кыттыахтарынын сөбүн эттэ. Быыстапканы салайан ыппыт оҕолору музейнай үөрэхтэһингэ, иитиигэ методист Давыдова В.Я.: "Биһиги үлэбит сүрүн соруунан оҕолору музейнай үөрэхтэһингэ иити буолар. Оскуола музейдарын, чуолаан музей салайааччыларынын статустарын үрдэтиигэ үлэлэһибит. "Норуоттар доҕордоһуулар" түмэли кытары биригэ үлэлибит. Бу манньк быыстапка тэриллибитэ үчүгэй, оҕолор талааннара көһүннэ".

Антонина СЕМЕНОВА.

– Республика сонуннарыттан –

150-ча кинигэни таһааттарбыт улуус

Амма ыраас уута, хатынгарын суугуна, бурдук үүннэрэр киэн бааһыната, күөх хонууга тэтэрбит сардаана сибэккилэрэ, дьэдьэннээх алаастара хас хоһоонго хоһуйуулан, хас ырыаҕа ылланан саха киһитин сүрүбүн ортотунан киирдэхтэрэ. Александр Артемьев 2003-2014 сс. улуус баһылыгынан талыллан үлэлиэбиттэн ыла "Бичик" кинигэ кыһатыгар дойдутун туһунан 150-ча кинигэни таһааттарда. Сахабыт сири бары улуустарыттан кинигэ таһааттарытыгар аммалар инники кирбиигэ уһулуччуларын, бастыггарын сылтан сыл кэрэһилииллэр. "Республика улуустара" сериянан улуустартан аан бастааһынан "Амгинский улус: история, культура, фольклор" кинигэ тахсыбытынан аммалар киэн тутта кэспиллэр. Александр Еремьевич төрөөбүт улуунугар уһараабат таптаһа, тыа хаһаайыстыбатын үлэһит, хоһуун дьонун ааттарын үйэтитэргэ дьонун кылаата көстөр.

Уонча сыл иһигэр элбэх ахсааннаах, араас ис хоһоонноох кинигэлэри бэлэмнииргэ баһылык солбуйааччыга Прасковья Емельянова төһүү күүс буолар. Ол курдук, кини салайытынан уонна бырайыгынан халыг кээмэйдээх, элбэх хаартыс-

калаах барыта 4 альбом-кинигэ күн сиригэр: "Амгинский район - веки столетия", "Сыллар быстарын сэгэтэн, кэлэр кэскили түстэһэн", "От игр предков к идеалам Олимпизма", "Культура Амги: наследие и современность (Амма култуурата: сайдыы суолунан)".

Кулун тутар 25 күнүгэр улуус киинигэр "Амма култуурата: сайдыы суолунан" диэн кинигэ сүрэхтэниитэ буолан ааста.

Улуус баһылыгын солбуйааччы Прасковья Емельянова, культура управлениетын начальнига Евдокия Сутакова, библиотекарь Елена Попова архыып докумуоннарын хасыһан, нэһилиэнньэни кытта үлэлээн, матырыйаал хомуйсан, сүгүөнү үлэни онордулар. Маны бэлиэтээн, кинилэргэ махтал суруктар туттарылыннылар. Итинник махтал сурук тыа хаһаайыстыбатын министригэр Александр Артемьевка бэрилиннэ.

Амма улуунун социальнай-экономическай сайдытыгар улахан кылаатын уонна өр сыллаах үтүө суобастаах үлэтин иһин "Бичик" Национальнай кинигэ кыһатын кэлэктибиигэр (дириэктэр Август Егоров) саҥа талылыбыт баһылык Николай Архипов Бочуоттаах грамотаны кытта үрүн көмүс бэлиэни биэрдэ. Инникитин да ситиһилээхтик бииргэ үлэлэһиэхпит диэн туран, саҥа талылыбыт баһылыкка Николай Архиповичка кыһа аатыттан эбэрдэ сурук туттарылынна.

Билингни түргэн тэтимнээх олоххо бүгүнгү ситиһилэри, сэдэх талааннаах дьонун кинигэбэ киллэрэн, үйэтитэн испэтэххэ, күн-дьыл аастабына суураллан, умнуллан, сүтэн-оһон хаалыан сөп. Онон, атын улуустар аммалартан холобур ылан, дойдугут үтүө аатын, чулуу дьонун үйэтитэргэ тиэтэйинг!

Марианна ТЫРТЫКОВА.

– Ахтан-санаан аастахха –

Үлэбин, олохпун саҕалаабыт дойдум

Мин киһи буолан төрөөн-үөскээн, туспа бур-бур буруо таһаарыммыт, бастаан хамнас диэни аахсыбыт, үтүө үлэһит дьону кытта алтыспыт, үлэ үөрүүтүн билбит, таптыыр кэргэммин, кырачаан оҕолорбун кытта бэйэм бас билэр дьибэр, ил-эйэ аргыстанан олоҕорбут төрүт сирбинэн Мэнгэдьэк Эбэ Хотун буолар. Ити мин СГУ физмат факультетын бүтэрбит 1970 сыл этэ. Биер сыл инники, кэргэмим Мария Ивановна нуучча тылын уонна литературатын учууталын идэтин ылан, Чуукаар оскуолатыгар ананан төрөөбүт оскуолага үөрэммит Маалыкайытыттан иннэ катерынан, онтон өрүстэн массыынанан (өрүс Чуукаартан тэйиччи) көһөн күкүрүттэн тийиэн, ыал соҕотох кыһа буолан, дьонун, икки оҕотун кытта оскуола эргэ дьытыгар биер хоско кыстаабыттар. Онтон нөһүө сылыгар аны мин үрдүк үөрэҕи бүтэрэн, төттөрү Маалыкайытыгын ааһа баран, эмиэ өрүскэ дьылы массыынанан, онтон катерынан, Маалыкайтан массыынанан айаннаан олохтоох сирбитин Хатыы дэриэбинэтин булбуппун. Маалыкайтан Чуукаарга халтай көспүпүтүн кэнники кэмсимиппит. Көс дьонго аны санаахтаха ыарахан айан этэ.

Хатыыга кэлээт, Семен Нилович Иванов Маалыкайга үлэли барарынан сибээстэн, кини саҥагы улахан дьытэ босхолонон, бастаан куортаннаһан, онтон атыылаһан үчүгэй баһытык олохсуйбуппун. Бу дьыэни бас билэрбитигэр аҕам биергэ төрөөбүт балта, Обком сэкирэтэринэн үлэлэбит, Дьокуускайга бизс сыл устата кэрэгэмминэн киниэхэ олорон үөрэхпитин бүтэрбит, улаханник убаастыыр, ытыктыыр, ийэбит тэнэ саныыр эдьийбит Анастасия Петровна Данилова көмөлөһөн дьыэлэммиппит. Бастаангыттан хайдах эрэ дьыэлэнэн-уоттанан, наһый майгынанан Маша бийикки иккиэн үлэ үөһүгэр түспүпүт. Хатыы аҕыс кылаастаах оскуолатыгар Маша нуучча тылын, литературатын, мин физика уонна математика учууталарынан ньиригичи үлэлээн киирэн барбыппыт. Маша ийэлээх аҕата Натаалаах Уйбаан баар буоланнар оҕолорбутун, дьыэбитин-уоппутун көрөллөрө, бэлэм аска сылдыарбыт. Биер сыл учууталлаатым, икки сыл завучтаатым, биер сыл дириэктэрдэтим. Бастаан туран, физика учуутала буоларым быһытынан, кабинетим техническэй хааччылыгыгар улахан болҕомтобун уурдум, иннэ гынан туруорсан элбэх техническэй тэриллэри ылым, ол иһигэр киноаппаратура,

радиоустановка. Нөһүө сылыгар Хатыы бөһүөлөгэр олохтоохтору кытта радио нөһүө тото кэпсэтэр, сэхэргэһэр буолбуппун.

Оскуола уонна төрөппүт чугас сыһыаннарын үөскэтээри, оҕо иттиитигэр ийэ, аҕа оруолун үрдэтээри, Ньурба оройуонугар бастааһынан да буолуо, олоҕор сири-нэн (зонанан) үлэни саҕалаабытым.

Ол иннигэр атын сирдэргэ итинник үлэ барарын хаһааттартан ааһан, радионан истэн-сэргээн, балаһыанһа, куоталаһы усулуобуйата онорон, нэһилиэги зоналарга (олорор сирдэринэн) араартаан үлэбитин саҕалаабыппыт. Дэриэбинэ дьыно, оҕолоруттан кырдыаһаһыгар тийэ олус көхтөөхтүк кыттыбыттарын бэйэм да сөхпүтүм, үөрбүтүм. Үлэ күөстүү оргуйбута, бастатан туран, төрөппүттэр оҕолоругар болҕомтолоро хаһаангытааһар да улааппыта, режим тутуһулар буолбута, үөрэххэ дьулуһу бастааһы күөһүгэ тахсыбыта, аһаҕас куоталаһы тэриллитэ. Түмүк үргүлдьү радионан төрөппүттэргэ, үөрэнээччилэргэ тийэргэ олохтоммута. Оройуонга, өрөспүүбүлүкэбэ тийэ биллибиппит, улахан бюллетень тахсыбыта, нэһиликтэр актыбыстара уопут атастаһа диэн кэлиэлээбиттэрэ. Манна төрөппүттэр, эбээлэр, эһээлэр олус дьонуннаахтык, сирдээхтик кыттыбыттар. Хас нэдиэлэ бүтүүтүгэр кулуупка улахан түмсүүлэр ытыллаллара. Аарыма кырдыаһастар таннансаптан, кизэргэнэн кэлэн, үйэлэригэр кистээн сыппыт талааннарын, дьобурдарын дьонго таһааран көрдөрбүттэринэн киэн тутталлара, үөрэллэрэ-көтөллөрө. Кинилэр тыллара-өстөрө, сүбэлэрэ-амалара оҕолоругар, сизнэригэр хайдахтаах курдук көмөлтө, өйбүл буолбутун саарбахтаабаппын. Кэнники ол сыллары ахтан-санаан, үтүө тылларынан кэпсиир дьону истэн дууһам үөрэр.

Мин кэпсиир Мэнгэдьэгим дьонун-сэргэтин ахтан-санаан кэллэхпинэ, бастатан туран, үлэлэбит оскуолам дириэктэрэ Николай Дмитриевич Алексеев, кэнники хас да сыл Хатыыга олохтоох Сэбиэт бэрэссэдээтэлинэн ситиһилээхтик үлэлэбит, ирдэбиллээх, биер тыллаах, салайар үлэбэ талааннаах аҕа табаарыс быһытынан билинэбин. Мин ытыр үлэбин сэргэбит, өйөөбүт, көмөлөспүт, үлэһит буоларбар маннайгы хардылары онорсубут киһинэн кини буолар. Кэнники сылларга мээх күндү күтүөт буолбут (эдьийим Ирина Николаевна Иванова кэргэнэ) Аҕа дойдуну Улуу сэриитин кыттылааһа,

уларыбат партиянай тэрилтэ сэкирэтээрэ, убаастабыллаах Николай Гаврильевич Мьярикановтын олус тапсан үлэлэбиппит. Сытыары сымнаһас, дьиннээх көнө киһи этэ.

Сааһырбыт бэтэрээн-учууталлар Александр Васильевич Сергеев, кэргэнэ - детсад сэбиэдиссэй Евдокия Михайловна, убаастабыллаах Анна Васильевна, Григорий Иванович Яковлев, кэргэнэ Анна Романовна Харайбатова, үлээннээхтэрин Иван Алексеевич Архипов, Пелагея Семеновна Антонова, Чой Сыному Алексеевна, Ядреева Анна Ивановна, Николаева Евдокия Егоровна, Николай Петрович Тимофеев, кэргэмим Мария Ивановна Данилова, бырааттар Попов Дмитрий Васильевич, Дмитриев Василий Егорович, балтыбыт Сергеева Валентина Александровна у.д.а. олус тэптэн туран үлэлэбиппит.

Ол саҕа оскуолабыт эргэ, маһынан оттуллар уонча оһохтоох, киһи иннэ сылдыар муосталаах дьыэ этэ. Оччо элбэх оҕобу Мэһээлэ Иванов (Муочуку уола) биер-бизс тыла суох мас бөһөнү хайытан, ол хайыппытын көтөһөн киллэрэн, күһүгэ икки төгүл оһохтору барыларын оттон сабара, билингни таас чоһунан оттуллар дьыэлэртэн быдан ичигэстик тутан олоҕобута. Кэргэнэ Өрүүн уонна Маайа Харитоновна буоланнар оскуола дьыэтин, кылаастары барытын сууһан-сотон, ыраастык тутуһуура, биер даһаны сэмэни-сунханы ылбыттарын өйдөөбөппүн. Чахчы даһаны бэйэлэрин үлэлэригэр эппизтинэстээх, чизинэй дьону кытта үлэлэбиппинэн астынабын.

Хатыы дьонун-сэргэтин кытта олус иллээхтик-эйлээхтик олоҕорбуппун. Ыкса ыалларбыт Сергеевтар Николай Дмитриевич, кэргэнэ Бороскуо, Лазаревтар, эһэбит

кэриэтэ саныыр киһибит Лазарев Александр Лазаревич, балта Пахомова Екатерина Лазаревна үлэ бөһөнү үлэлэбип, дьон киэнэ бастыга, олус кэрэ, ыраас дууһалаах дьоммутун ахта-саныы сылдыабыт.

Онтон учугэй баһытык үлэли сырыттаһына, дьыбэ-уокка табыллан, сүһүлэнэн-астанан олодохпунуна сааскы сарсыарда кустан кэлбиппитигэр, райком бастаах сэкирэтэригэр түргэнник киирэр үһүгүн диэн илдьити истэн, туох да буруйу онорботох буолуохтаахпын дии-дии киирэр-гэ күһэллним. А.Л. Дохтуров, райком бастаах сэкирэтээрэ, "Сарсын Дьокуускайга көтөһүн, райкомол бастаах сэкирэтэринэн мэктиэлибит" диэбитин, утарылаһа сатаатым, дьыэ саҥа атыыластым, үлэбин сөбүлүүбүн энгин диэн көрбүтүм, "сарсын көтөһүн" диэн буолла. Кэргэмим Машага телефоннаан этэн баран Дьокуускайдаатым, иннэ гынан хосомуол райкомун сэкирэтээрэ буолан хаалдым. Дьылҕам оннук эбитэ буолуо. Сөпсөһөргө эрэ тийиһиллэр.

Мэнгэдьэк, ол аата мин кынат үүннэрииммит, "олох" диэн киэн өйдөбүллээх тыл маннайгы хардылары онорбут кэрэ, бэлиэ сирбинэн буолар. Мин ону өрүү өйдүү-саныы сылдыабын. Мэнгэдьэккэ элбэх үтүө дьон төрөөн-үөскээн ааспыттара, күн бүгүн кинилэр оҕолоро, сизнэһэр үлэли-хамсыы, айа-тута сылдыаллар. Ол туһунан Ньурба улууһа, Мэнгэдьэк "Саха сири нэһиликтэрэ" диэн серияга дьонуннаахтык сырдаттылыбыта. Дьон-сэргэ өйдөбүлүгэр хаалбыт өлбөөдүйбэт үйэлээх өбүгэлэрбит, аҕа табаарыстарыт тустарынан өйдүү-саныы, ону сурукка-бичиккэ киллэрэрбит буоллар сүппэт-сөптө өйдөбүннүк буолуо этэ. Дьонгунт-сэргэбит, аймактарыт, оҕолоргут, сизнэригит дэлэ маһына этилэр дуо?

Хатыы оройуон кииниттэн 140-ча биэрэстэ ыраах сытар. Манна биллэр нуруодунай тыйаатыр, өрөспүүбүлүкэбэ тарбахха баттанар төрүттэрибитин, төрүччүлэрибитин көрдөрөр, уруккуну-хойуккуну санатар элбэх экспонаттардаах, аныгы олоҕу да кэрэһилиир, дьон бөһө тобуоруспун музейдара тэриллититтэн киһи киэн туттуох, холобур онгостуох санаата үөһэ тутар. Тэрийбит, суурбүт-көппүт киһинэн убаастабыллаах И.Я. Танхаров буолара сарбаҕа суох, өссө да үлэлиэхтээх киһи олоҕо эмискэ эрдэ быстыгыта улахан хомолтолоох. Өйөөччүлэринэн, көмөлөһөөччүлэринэн сэбиэт бэрэссэдээтэлэ И.А.

Архипов,оскуола дириэктэрэ А.С. Семенова, худрук Л.А. Сергеева, нэһилиэнньэ бары даһаны туруннахтара.

Мин бизс сааспар аҕам өлөн тулаайах аҕардаах иитиллибит буолан, саа-саадаах, булт-алт диэни көрбөтөх, сылдыыбатаах буолан, кыһыбар Хатыыга атыга кэлбит бастаах автомат сааны үөрүүнэн ылан сааһыт курдук санаммытым. Онтон ыла булчут убайдарбын батыһан, оннооһор улахан да бултарга сылдыһан турардаахпын. Ол курдук булчут наставниктарбынан Семенов Дмитрий Николаевич (Мондой Миитэрэй), Софронов Михаил Николаевич (Таба Мэхээс), Семенов Иван Николаевич-II (Сэлтэк), Тимофеев Николай Петрович курдук байанайдаах булчуттары кытта алтыспыһынан киэн туттабын. Дмитрий Николаевичтың иккиэйэбин оннооһор биер эһени аар тайгаттан бэриһиннэрэн турардаахпыт. Тайахты сырыттаһытына Миитэрэй туойа иһэр, мин буоллабына тынартыыммат ыккардынан атым үөһэ олорон иһэбин. Киһим дөрүндөрүн уҕа-хангас силбизтэнэн көрөр, тайахтарбыт хайа өттүгэр барыттарын үөрэтэр эбит. Онтон ыттарбыт үрдэхтэринэ, дьэ, ойутуу буолар. Чугаһаан тийиэн кэллэхпитинэ Миитэрэй атыттан ойон түһэр, карабынын сулбу таһыйан ылар, саппыкыларын уҕа-хангас тэбизэлтэлээн кэбиһэр, атын да баайар бокуойа суох ыстана турар. Мин киһим атын баайан, саппыкыларын хомуйан, саабын ылан саҥа баран истэхпинэ карабин тыаһыыр, ол хоту барбытым, арай биер атыыр тайах байааттангыны турар. Охтоору турарын өйдөөммүн ааһа барбытым, Миитэрэим өссө биер тайах үөһэ олорон табахтыы олоҕор. Көнүллээх икки тайахпытын биер сиртэн байанайданан үөрөкөтө дьыэлээхтэһип ол. Онон тыннаах айылҕаны кытары астына, алтыспыт, аарыма булчуттардыын чугастык добордоспун дойдубун Мэнгэдьэги ахта-саныы сылдыабын. Кэргэмминэн, оҕолорбунаан маннайгы биергэ олоҕорбут, олох аартыгын аспыт сирбинэн төрүт Хатыы сирэ-уота буолар. Биергэ алтыспыт үлээн-нээхтэригэр, кинилэр оҕолоругар, сизнэригэр дьыла-соргуну, кытаанах доруобуйаны, үтүмэн ситиһилэри баһара хаалабын.

Үлэлэбипт оскуолам үөрүүлээх үбүлүөйүгүнэн! Дойдум дьыно дьоллоох, доруобай буолунг!

Иннокентий ДАНИЛОВ,
Ньурба улуунун
бочуоттаах олохтооҕо,
РФ үөрэҕиритин туйгуна.

Программа народного гуляния "Прощай, Зимушка-зима!"

Дата проведения: 12 апреля 2015 года;
Место проведения: Площадь Ленина;
11:30 ч. - с Убойна выезд глашатая на лошади с телегой с приглашением народа на праздник;
12:00 ч. - Костюмированный парад-шествие предприятий;
12:15 ч. - Открытие:
- Театрализованное представление.
(представление ДК "Кыталык", Р.Н.Николаева)
- Поздравительное слово, вручение медалей ветеранам тыла.
12:45 ч. - Конкурс среди предприятий "Встречаем весну - с веснушками" (отв. Л.Е.Васильева, А. П.Алексеева);
13:00 ч. - мини-футбол (река Вилюй);
13:30 ч. - Праздничный концерт "Сааскы таммахтар" (отв. С.Г.Никифорова, Т.И.Шестаков). Подарок для именинников (с интеллектуальными вопросами) (отв. Ж.И.Игнатьева);
14:00 ч. - Лазание на столб;
14:00 ч. - Конкурс "Самый расписной платок" (отв. М.Н.Скрябина);
14:30 ч. - Командный конкурс "Мой любимый валенок" (отв.М.В. Рожин);
15:00 ч. - Хомуур хапсадай (река Вилюй).

ДК "Кыталык"
18:00 ч. - Концерт звезд "Сандал сааһы көрсө" с участием Василия Еремеева, Бра Чабаан.
22:00 ч. - Дискотека-ностальжи.

Положение веселого конкурса "Мой любимый валенок"

Организаторы: МБУ ДК "Кыталык" имени Н.И.Харитоновой-Чуор.
Цель: Сохранение народных традиций и пропаганда сибирских промыслов и ремесел.
Задачи:
- развитие народного творчества, связанного с национальными традициями;
- популяризация и вовлечение в новые формы досуга различных групп населения.
Условие конкурса: В рамках праздника проводится конкурс, в котором принимают участие все желающие. Возраст участников не ограничен.

Этапы конкурса:
1. "Веселый футбол в валенках";
2. "Кто дальше закинёт?";
3. "Бег на 10 метров";
4. "Украшение валенок";
5. "Выход-дефиле в валенках".
Сроки проведения конкурса:
Для участия в конкурсе подаются заявки в оргкомитет МБУ ДК "Кыталык";
Праздник "Мой любимый валенок" 12.04.2015 г. начало 13:30 ч.
Место проведения: пл.Ленина, г.Нюрба.
Подведение итогов конкурса и награждение: победители конкурса награждаются дипломами и памятными подарками.
Решение жюри не обсуждается и пересмотру не подлежит.

Положение конкурса среди предприятий "Встречаем весну - с веснушками!"

Дата и время проведения: 12.04.15 г.
Место проведения: Площадь Ленина.
Цели и задачи:
- Формирование и привлечение интереса к традициям русского народа;
- творческий обмен между предприятиями;
- приобщение населения к самобытной народной культуре и фольклорным традициям.
Конкурс проводится в три этапа:
1. Каждое предприятие должно придумать мини-представление (может использовать русские народные сказки, мультики) и принести "Чучело - Веснянку" размером не менее 1 м. из

любого материала (в costume куклы-чучела должны быть соблюдены традиционные мотивы);
2. Частишки на тему "Весна", "Снег" и т.д. (из команды может участвовать 1 и более человек).
3. Каждая команда должна принести с собой 10 шт. блинов для конкурса - на быстрое съедание блинов.
Критерии:
- массовость команды;
- оригинальность и красочность куклы-чучела;
- исполнительское мастерство;
- артистичность.
Подведение итогов конкурса и награждение: Победители конкурса награждаются грамотами и памятными призами.

Положение конкурса "Самый расписной платок"

Дата проведения: 12 апреля 2015 г.
Место проведения: г.Нюрба, пл.Ленина.
Цели и задачи:
- Организация досуга населения;
- Популяризация и вовлечение в новые формы досуга;
- Пропаганда и пробуждение интереса к бытовому старинному русскому платку.
Условия конкурса: В конкурсе принимают участие любой желающий, при себе иметь русский платок любого размера, сарафан.
Этапы конкурса:
1 этап: "Масленица-красна девица" дефиле-демонстрация русских платков;
2 этап: "Рекламная пауза!" - каждый участник рекламирует свой платок;
3 этап: "Ах, этот платок..." - дефиле-показ русских платков разных стилей (деловой, классический, нарядный, кокетливый и т.д.);
4 этап: "Весна-красна" - конкурсанты наряжают левушку (состязание на скорость, атрибуты предоставляет ДК "Кыталык").
По итогам конкурса присуждаются: 1 м., 2 м., 3 места.
Номинации:
"Самый расписной платок";
"Самый большой платок";
"Лучшая реклама платка".

Об отборе граждан на военную службу по контракту

Отдел военного комиссариата РС(Я) по Нюрбинскому улусу проводит отбор граждан на военную службу по контракту: в МЧС России, ФСО России, ФСБ России, плавсостав и др. ВВ МВД РФ: в/ч 3800.

Требования к кандидатам: прошедшие военную службу по призыву, соответствующие по состоянию здоровья на должности солдат и матросов, не имеющие в прошлом судимости.

Войсковая часть №36030
(подводные силы ТОФ, дислоцируется в г. Вилюйск-3 Камчатского края)

1. ДЕНЕЖНОЕ ДОВОЛЬСТВИЕ:
- Денежное довольствие на данных должностях составляет от 50 т.р. до 80 т.р. в зависимости от официального трудового стажа кандидата. Если трудовой стаж составляет от 3-х и более лет, то ДД будет 100 т.р.

- Предусмотрены дополнительные денежные выплаты за особые условия военной службы в размере 70% оклада в составе экипажа атомного подводного ракетного крейсера.

- Выслуга лет для военнослужащих, проходящих службу исчисляется, как один календарный год службы - два года в льготном исчислении (год за два).

2. ПРОЖИВАНИЕ:
- На территории части отстроен новый военный городок с современными жилыми домами с развитой инфраструктурой. Предоставляется в первую очередь семейным военнослужащим, а дальше - по мере высвобождения. После заключения второго контракта у военнослужащего появляется право получить служебное жилье и стать участником накопительно-ипотечной системы МО РФ. Также военнослужащие могут снимать жилье в городе (9 т.р.-15 т.р.), за поднаём в настоящее время компенсируется 4 т.р.

Войсковая часть 74854, г.Хабаровск
(14 отдельная бригада спецназначения дислоцируется в г.Хабаровск Хабаровского края)

1. ДЕНЕЖНОЕ ДОВОЛЬСТВИЕ:
- Денежное довольствие на данных должностях составляет от 25 т.р. до 45 т.р. в зависимости от официального трудового стажа кандидата. Если трудовой стаж составляет от 3-х и более лет, то ДД будет 29 т.р.

- Денежное довольствие может быть увеличено на 5 т.р., так как данное подразделение совершает прыжки с парашюта.

- Также денежное довольствие может быть увеличено на 10 т.р. при сдаче подготовки на высший уровень. При выполнении вышеуказанных мероприятий военнослужащий может получать около 40 т.р. в месяц.

2. ПРОЖИВАНИЕ
- Часть расположена в центре Волочаевского городка. На территории части имеется небольшой служебный фонд жилья. После заключения второго контракта у военнослужащего появляется право получить служебное жилье и стать участником накопительно-ипотечной системы МО РФ. Военнослужащие могут снимать жилье в городе (10 т.р.-17 т.р.), за поднаём в настоящее время компенсируется 4 т.р.

Войсковая часть 30926
(Морская пехота ТОФ, дислоцируется в г.Владивосток Приморского края)

1. ДЕНЕЖНОЕ ДОВОЛЬСТВИЕ:
- Денежное довольствие на данных должностях составляет от 20 т.р. до 25 т.р. в зависимости от официального трудового стажа кандидата. Если трудовой стаж составляет от 3-х и более лет, то ДД будет 25 т.р.

- Денежное довольствие может быть увеличено на 10 т.р. при сдаче физической подготовки на высший уровень. При выполнении вышеуказанных мероприятий военнослужащий может получать около 40 т.р. в месяц.

2. ПРОЖИВАНИЕ
- Десантно-штурмовой батальон, он же "Миротворческий", после формирования 100% воен-

нослужащими по контракту будет выполнять задачи в зарубежных командировках, за что предусмотрены дополнительные выплаты.

- На территории части имеется небольшой служебный фонд жилья. После заключения второго контракта у военнослужащего появляется право получить служебное жилье в мкр. Снеговая падь и стать участником накопительно-ипотечной системы МО РФ. Подробнее обо всем можно узнать в Интернете. Военнослужащие могут снимать жилье в городе (10 т.р.-17 т.р.), за поднаём в настоящее время компенсируется 4 т.р.

Войсковая часть 64670
Водитель - денежное довольствие от 33 т.р.

Вычислитель автоматизированных средств управления - денежное довольствие от 33 т.р.

Заместитель командира взвода-командир орудия - ДД от 51 т.р.

Заместитель командира взвода-командир отделения - ДД от 51 т.р.

Командир боевой машины реактивного артиллерийского взвода - ДД от 40 т.р.

Командир орудия гаубичного артиллерийского взвода - ДД от 40 т.р.

Командир отделения тяги гаубичной артиллерийской батареи - ДД от 42 т.р.

Командир отделения радиационной, химической и биологической защиты - ДД от 42 т.р.

Механик-водитель - ДД от 33 т.р.

Начальник радиостанции взвода управления батареи управления - ДД от 33 т.р.

Солдат военного оркестра - ДД от 51 т.р.

Старший водитель-радиотелефонист автомобильного отделения - ДД от 34 т.р.

Старший звукометрист-оператор отделения звукометрической разведки - ДД от 34 т.р.

Старший метеонаблюдатель-вычислитель отделения управления - ДД от 34 т.р.

Старший наводчик - ДД от 34 т.р.

Старший оператор-электрик радиолокационного комплекта - ДД от 34 т.р.

Старший радиотелефонист отделения - ДД от 34 т.р.

Старший топогеодезист отделения звукометрической разведки - ДД от 34 т.р.

Фельдшер дивизиона - ДД от 43 т.р.

Отдел ВК РС(Я) по Нюрбинскому улусу проводит набор граждан, пребывающих в запасе, в войсковые части:

в/ч 35390 г.Ожно-Сахалинск, Сахалинской обл., в/ч 51823 п.Дачное, Корсаковский р-н Сахалинской обл.

в/ч 42788 п.Дачное Сахалинской обл.

в/ч 73489 г.Южно-Сахалинск Сахалинской обл.

в/ч 71435 с.Лагунное Сахалинской обл.

в/ч 71436 п.Горный Сахалинской обл.

в/ч 10103 г.Петропавловск-Камчатский, Камчатский кр.

в/ч 75368 г.Петропавловск-Камчатский, Камчатский край.

в/ч 99333 в.Владивосток, Приморский кр.

в/ч 43102 о.Русский, г.Владивосток, Приморский край.

в/ч 25030 г.Фокино, Приморский кр.

в/ч 44980 с.Сергеевка, Приморский край.

в/ч 24776 Хасанский р-н Приморский кр.

в/ч 53170 г.Владивосток, Приморский край.

в/ч 71289 Уссурийский р-н, Приморский кр.

в/ч 62250 с.Николаевка, Приморский край.

в/ч 91орсвг г.Владивосток, Приморский край.

в/ч 99333 б.Малый Улисс, г.Владивосток, Приморский край.

301 ОБКГ г.Хабаровский кр. Мед. отряд.

18 шап (пФ) п.Черниговка, Приморский кр.

АвК 22(пФ) п.Чутуевка, Приморский кр.

По всем интересующим вопросам обращаться по адресу: г.Нюрба, ул.Ст.Васильева, д.48, кабинет №8 или по тел. (8-41134)2-35-60.

Эзэрдэлиит!

Маалыкай орто оскуолатын кэлэктиибэ, профкома бу дьылга Ытык саастарын туолбут педагогической үлэ бэтэрээннин, кэллигэлэрин истинник эзэрдэлиир: СӨ үрээбириитин туйгуна АЛЕКСЕЕВ Петр Алексеевичи, педагогической үлэ бэтэрээнэ ГУЛЯЕВ Семен Васильевичи, СӨ үрээбириитин туйгуна ФЕДОРОВ Николай Григорьевичи - 80 саастарынан; РСФРС үрээбириитин туйгуна, СӨ үрээбириитин Бочуоттаах бэтэрээнэ СЕМЕНОВ Иван Алексеевичи -85 сааһынан!

Күндү дьоммутугар, Учууталларыгыгар махтанан туран, баҕарабыт үгүс сыйларга чэигэн-дорубай сыйбаргытыгар, чугас дьоннот тапталларыгар, үрэнээчилэриит, кэллигэлэриит убаастабылларыгар уйдаран этингэ буолун, үрээ-көтө сыйдыг диэн алгыбыт.

Маалыкай орто оскуолатын кэлэктиибэ.

- Реклама -

Продаю

1996 с., үчүгэй туруктаах, лебедкалаах УАЗ-тент, Логосол М-7 мини-пилорама. 8-914-268-11-03, 8-914-234-98-55.

Частный дом с усадьбой в с.Антоновка, электроотопление, рядом школа, детсад, магазин, можно в рассрочку. 8-914-109-56-72.

За умеренную цену: аппарат для мойки машины, набор ключей САТА, компьютерный стол, фреза, шлифмашина ленточная. Все в отличном состоянии. 8-914-109-56-72.

3-комнатная б/у квартира с отдельным входом и участком. 8-914-281-96-07.

1-комнатная б/у квартира 33 кв.м. в новом каменном доме в Убаане. 8-914-104-68-67.

Уголки новые пластмассовые 40x40 2 шт. по 3 м., электрообзик Смоленск б/у недорого, новый маленький эл.кипятыльник 0,5 кВт, новый большой эл. кипятыльник 1,2 кВт, армированная новая

плотная пленка 20,5 м.х2 м., новые 2 серые плотные шторы с рисунком розы ш. 2,66, дл. 2,83, новые 2 коричневые плотные шторы с рисунком Золотистый колос ш. 2,46, дл. 2,76, коричневое б/у покрывало с ободками на 2-хспальную кровать недорого, металлические б/у канистра 10 л., 2 шт. по 4 л. 8-914-286-36-63.

2-хэтажный частный дом 1993 года постройки, 119 кв.м., со всеми хоз. постройками, септик. 8-914-280-80-67, 8-924-466-33-55.

Холодильник-морозильник Бирюза 4-х секционный в хорошем состоянии за 10 тыс. руб., ноутбук Леново в отличном состоянии за 12 тыс. руб. 8-914-262-97-25.

Участок 20 соток, сухой, ровный, огорожен, хорошие подъездные пути, рядом остановка в районе Бегдьево. Тел. 2-32-36, 8-914-236-41-62.

Б/у квартира в каменном общежитии по ул.Ст. Васильева №129 (3 комнаты в секции, 49 кв.м., 2 этаж, солнечная сторона), цена 1 млн. 800 тыс. руб. Тел. 2-30-08, 8-914-299-08-10.

Олохтоохтор истиилэригэр!

Бу дьыл муус устар 20 күнүттэн Ньурбатаабы техникагабы техникэсэй лицей пенсионердары уонна улэтэ суох баҕалаах дьону компьютерга 20 чаастаах босхо үөрэххэ ыгырар.

Билсэр тел. 2-32-81.

Техлицей администрацията.

Для членов СКПК реклама

ССУДО-СБЕРЕГАТЕЛЬНЫЙ СОЮЗ

срочно нужны деньги?
ВСЁ ПРОСТО

только два документа
- составь график платежей сам
- узнай свою кредитную историю

г. Нюрба, ул. Октябрьская, 6
1 этаж.
(напротив РДК)

2-43-49, 8-914-221-3069

www.nurba@sss.ykt.ru

– Кыайыы 70 сыла –

ПОБЕДА! 70 ЛЕТ

Сотору Улуу Кыайыы 70 сыла буолаары турар. Мин дьиэ кэргэним сэрии сылларыгар бэйэлэрин төрөөбүт дойдularын немец фашистарыттан босхолоонунга сэриигэ кыргыспыттар уонна тыылга геройдуу үлэлээбиттэрэ. Мин ийэм өттүттэн дьоммуттан барыта Аҕа дойду сэриитигэр 4 киһи баран сэриилэспиттэрэ. Захаров Михаил Егорович 1903 с. Тыалыкыга төрөөбүт. "Ворошилов" аатынан холкуоска үлэли сырыттаҕына сэриигэ ынгырбыттар. Сэриигэ кинини 1944 сыллаахха ынгырбыттар. 645 стрелковай полкаҕа рядовойунан сулууспалаабыт. Ол аата кини Европаны фашистартан босхолоор кыргыһыга сэрии бүтүө 25 хонук

Марфа, Михаил, Уйбаан (турар) Захаровтар.

эрэ хаалбытын кэннэ немецтэр өлөрбүттэр. Кинини Австрияҕа Рудендорф диэн дэриэбинэҕэ көмпүттэр. Кини кэргэнэ Анна Петровна уонна икки уола, биер кыһа тулаайах хаалбыттар, олох

Киэн туттабын

кыһалбатын билэн улааппыттар. Захаров Иван Акимович актыыбынай уол эбит, комсомолга кирибит. Сэриигэ 1941 с. балаҕан ыйыгар барбыт, ол аата кини онно 28 саастаах уол эбит. 85 стрелковай дивизия рядовойа эбит. Кытаанах кыргыһыга улахан-нык бааһырбыт. 1942 сыллаахха бааһырыттан сырдык тына быстыбыт. Колпино диэн станцияҕа Ленинградской уобаласка сэбиэскэй байыастар кылабыһаларыгар көмүллүбүт. Үнүс убайбыт Захаров Трофим Акимович саамай балыстара, 1918 сыллаахха төрөөбүт. "Ворошилов" аатынан холкуоска үлэлээбит. Аҕа дойду сэриитигэр 1941 сыллаахха ынгырлыбыт, онон борохотунан 3 быраатты биригэ барыттар. 1328 стрелковай полкаҕа 1853 полевой почтаҕа, 344

чааска рядовойунан сулууспалаабыт. Волгоградскай уобаласка ахсынны 14 күнүгэр фашист буулдатыттан охтубут. Ложки диэн Волгоградскай уобалас Калачевскай оройуон быраатты иинигэр көмүллүбүт. Мин эһэм Захаров Михаил Николаевич 1914 с. төрөөбүт. Кини сэриигэ эмиз быраатын Трофимы, убайын Уйбааны кытта биригэ борохотунан барбыттар. Японияны утары сэрии кыттылааҕа. Биһиэхэ эһэбит Китай Чань-Чунь куоратыгар саха саллааттарын кытта 1945 сыллаахха түспүт хаартыскалар баар. Эһэм Мэхээлэ, Иван уонна Трофим аҕалара эрдэ өлөн, абаҕабыт Михаил Егорович төрөппүт аҕатыгар Егор Алексеевич Захаровка итиллибиттэр. Ол аата бу уолаттар төрдүн сэриигэ биер

дьиэттэн тахсан барбыттар. Акыым Захаров уолаттара кэргэн-нэммэтэхтэр, онон оҕо хаалбатах. Эбэм Захарова Марфа Алексеевна кыра Дьөгүөр диэн 1941 сыллаахха кулун тутар ыйга төрөөбүт кыһыл оҕотун көтөхпүтүнэн соҕотох хаалбыт. Ол да буоллар, сэрии сылларыгар эбэм эр киһи ыарахан үлэтин үлэлээбит. Тыылга кыайыыны уансыбыт. Онон биһиги дьиэ кэргэммиттэн Аҕа дойду сэриитигэр 3 уоллара геройдуу охтубуттар, эһэм Кыайыы үөрүүтүн билбит. Мин дьоннорум ити немец фашистарын утары сэриигэ охсупуттарынан, тыылга доруобууларын харыстаабакка үлэлээбиттэринэн киэн туттабын.

АФАНАСЬЕВ Коля, Н.Н. Чусовской аатынан Антоновка орто оскулатын 4 кылааһын үөрэнээччигэ, эдэр кыраайы үөрэтээччи.

Биир ыалтан – үс сэрии кыттыылаахтара

Мин эһэм Мартынов Егор Васильевич 1908 с. Мэнгэдьэк нэһилиэгэр Хатыыга төрөөбүтэ. Мартынов Баһылай аҕата омугунан поляк эбит. Хос эһэм Баһылай 6 уол оҕолоох эбит, ол туһунан Тимофеев Василий Иванович суруйбута. Сытыы-хотуу буолан эһэм биригэ төрөөбүт убайын оҕолорун, ийэтин Куочайга көһөрөн аҕалан олохсуйбуттар. "Коммунар" холкуоска сылгыһытынан, бостуугунан үлэлээбитэ. Дьөгүөр 1940 с. Иркутскай уобаласка Бодойбоҕо тийбит.

Онно үлэли сырыттаҕына Аҕа дойду сэриигэ саҕаламмыт, онон Егор Васильевич 1941 сыллаахха сэриигэ ынгырлан барбыт. Фашистскай Германияны утары сэрии кыттыылааҕа. 109 стрелковай полк рядовой стрелогунан сулууспалаабыта. Сэриилэһэ сылдьан кулун тутар 3 күнүгэр 1943 сыллаахха улахан-нык бааһырбыт. Госпитальга сытан сыл аңаара эмтэммит, онтон доруобуйатын туругунан сыллан ити сыл балаҕан ыйыгар демобилизацияламмыт. 2 группалаах сэрии инбэлиитэ этэ. Убайын уола Мартынов Егор

Алексеевич Японияны утары сэрии кыттыылааҕа. Кыра быраата Андрей Васильевич Германияны, Японияны утары сэрии кыттылааҕа. Курскай дугаҕа кыргыһыга ыарахан-нык бааһыран сэрии инбэлиитэ буолбута, "Слава" уорданынан "Германияны кыайыи иһин", "Японияны кыайыи иһин" мэтээллэр кавалердара. Эһэм Мартынов Егор Васильевич сэрииттэн кэлээт холкуоска үлэлээн кириэн барбыта, оҕо, дыахтар үлэтин чэпчэппитэ, тыылга кыайыыны уансыбыта. Кэлин "Ньурба" сопхуоска үлэлээбитэ.

1952 сыллаахха Максимова Евдокия Васильевнаны кэргэн ылбыта, ыал буолан, тусла олонор үс оҕоломмуттара. Улаханнара таайым Маркел, ортолоро мин эбэм Прасковья, кыра кыыс Мария. Билигин эһэлэх эбэбит 11 сиэннээхтэр, 21 хос сиэннээхтэр. Онон Мартыновтар дьиэ кэргэнэриттэн үс уол сэрии кыттылаахтара, кинилэр биһиги дьоллоох олохпутун түстээбиттэрэ. **ГЕРАСИМОВА Вера, Н.Н. Чусовской аатынан Антоновка орто оскулатын 6 кылааһын үөрэнээччигэ, эдэр кыраайы үөрэтээччи.**

Кыайыы салаатыгар сүгүрүйэбин

Кыайыы үбүлүөйэ чугаанаатар чугаанаан истэбин аайы эһэлэрбит, эбэлэрбит барахсаттар бааллара буоллар манньк үөрүө-долгуйуо этилэр диэн саныы биэрэбин. Мин хос эһэм Антонов Семен Матвеевич дьоппуон сэриитигэр уонна Аҕа дойду сэриитигэр сылдыбыта. Кини Берлингэ тийиэ сэриилэспитэ. Саха сиригэр 1947 сылга эргиллэн кэлбитэ. Сэриигэ кини танкаларынан, буюмбаларынан урухсаламмыт муосталар өрөмүөнүгэр тутууга сылдыбыта. Мин хос эһэм Семен Матвеевич сүрдээх күүстээх, үтүө санаалаах оҕонньор эбитэ үһү.

Киниттэн мин эбэм Антонова Мария Семеновна соҕотох оҕо төрөөн хаалбыта. Эбэм Мария Семеновна - Герой ийэ. Кини уон иккитэ төрөөбүттүтэн үс оҕото улаатан иһэн өлбүттэрэ. Эһэм Михайлов Николай Михайлович экскаватор-тыраахтырга букатын өлүөр диэри суол туутуугар үлэли сылдыбыта. Кини эмиз сүрдээх күүстээх, көнө майгылаах, табах, арыгы диэни утарар, чөл олоҕу тутуһар киһи этэ. Эһэм Николай Михайлович тымныы уунан таһырдыа тахсан суунара. Мин эһэлэх эбэм сэрии сылларыгар 5-6 эрэ састаах оҕолор этилэр. Онтон сэрии ачык сыл-

ларыгар эһэм үлэ бөҕө үлэлээн, куһу, куобаҕы бултаан дьонун аһатара үһү. Улуу Кыайыы 70 сылын киһи аймах барыта долгуйа кэтэһэр. Ол биһиги эһэлэрбит, эбэлэрбит, кинилэр аҕалара, убайдара, таайдара - бар дьон бүтүтүн тыылга күүстэрин харыстаммакка үлэлээн, кыргыһы хонуутугар өстөөхтөрү утары хорсундук сэриилэһэн, хааннарын, көлөһүннэрин тоҕон аҕалбыт Улуу Кыайыыларга. Мин хос эһэм Антонов Семен Матвеевич Улуу Кыайыыны тыыннаах көрсөн, дойдутугар эргиллэн кэлэн 89 сааһыгар өлүөр диэри мин эбэбэр, эһэбэр Антоновкаҕа олоҕубута. Кини хойукка

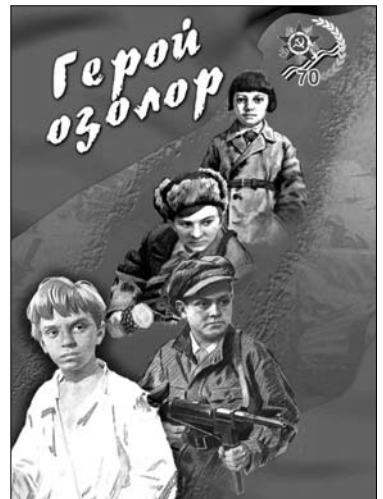
диэри мас мастыырын, от оттуурун, бэрэбинэ суорарын уонна сиэннэрин, хос сиэннэрин көрсөрүн туһунан дьонум куруук ахталлар-саныылар. Кини ыалларыгар эмиз көмөлөһөрө үһү. Мин манньк үчүгэй Кыайыы салаата эһэлээхпинэн Антонов Семен Матвеевичинан киэн туттабын. Мин эбэбин көрөн-истэн, ыал гынан, эбэм элбэх оҕолоох, дьоллоох олоҕу олоҕорбуттан хос эһэбэр махтанабын уонна сүгүрүйэбин. Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат.

Фелишата САННИКОВА, Антоновка.

Улуу Кыайыыны уруйдуур буорах сыттаах кинигэлэр

"Бичик" кинигэ кыһата сэрии уоттаах хонуутугар олохторун, тыыннарын харыһыйбакка ийэ дойдularын өстөөх саба түһүүттэн босхолообут хорсун буйууннар, тыыл үлэһит дьонун сырдык ааттарыгар сүгүрүйэн, эдэр көлүөнэҕэ кинилэр ааттарын үйэтитэн, Улуу Кыайыы, өрөгөйдөөх Кыайыы 70 сылыгар анаммыт кинигэлэри тиһигин быспакка таһаарар.

"Умнуллубат Улуу Кыайыы. Саха сирэ Аҕа дойду Улуу сэриитин сылларыгар" диэн дьонун альбом-кинигэ табыста. Кинигэ халын переплеттаах, сирэйигэр Кыайыы уордыана киэргэйэр уонна Георгиевскай лиэнтэ тэлибириир. Альбом Сахабыт сирэ сэрии иннинээҕи сылларга олоҕундааһын сырдатыттан саҕаланар. 1941-1945 сс. 62509 саха чулуу уолаттара Кыһыл Армияҕа ынгырлылан, сэриилэһэ барбытара. Ильмень күөлгэ, Сталинградка, Ржевкэ, Смоленскайга, Курскай дугага саамай кырыктаах кыргыһыга, Ленинград блокадатыгар, Москва оборонатыгар сылдьан, Прибалтиканы, Европаны босхолоон, Берлингэ тийиэн, Кыайыы былаабын

ыйыырга саха хорсун салааттара, бэргэн снайпердара киллэрбит кылааттара ааҕааччыны долгутар гына кэпсэнэр. Хас биридии улуус Кыайыы туһугар хас киһини фронтна ыппыта, төһө харчынан, көмүһүнэн, сылаас таһаһынан Кыһыл Армияҕа көмөлөспүтэ манна сырдатылынна. Геройдар сырдык ааттара үйэлэргэ умнуллубакка эдэр көлүөнэҕэ үйэтитиллэ туруоҕа! "Герой оҕолор" диэн кинигэ-бэ Аҕа дойду Улуу сэриитигэр олохторун толук уурбут, Сэбиэскэй Союз Геройун аатын ылбыт оҕолор тустарынан кэпсэнэр. Уон түөрт эрэ саастаах Валя Котик курдук пионер оҕолор төрөөбүт дойдularын өстөөх саба түһүүттэн көмүскүүргэ хорсун

быһыыларын, разведкаҕа кутталлаах, улахан эппиэттээх үлэни толорбуттарын орто саастаах оскуола оҕолоро бу кинигэттэн ааҕан билиэхтэрэ. Улуу Кыайыы 70 сылын көрсө саха норуодунай суруйааччыта, публицист, чинчийээччи Сэмэн Тумат "Олох хатан кырдыга" кинигэтигэр Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии героическай тиз-

мэтигэр араас сылларга суруйбут ыстатыйалара, бэлиэтээһиннэрэ, хоһоонноро, поэмата киридилэр. Маны таһынан, бу кинигэҕэ фашистскай Германия халабырдыттарын утары кырыктаах кыргыһыларга кыттыыны ылбыт фронтовик-суруйааччыларбыт сырдык ааттара үйэтитилиннэ. Бу сотору бчээккэ тахсаары сылдьар "Баҕар өлүөм, баҕар эргилиэм" хомуурунньукка саха буйууттарын уоттаах сэрии толоонуттан ыппыт суруктара киридилэр. Ийэ дойдубут көмүскэлин, кэнэбэски ыччат кэскилин туһугар геройдуу охсупут хорсун салааттар суруктара хас биридии киһи сүрэҕин таарыйыа, ол кэм чачытын биллэриэ. Егор Винокуров "Макар Хара - Улуу Кыайыы ырыаһыта" диэн кинигэҕэ түрбүөннээх түөрт сыл усталаах-туоратыгар кырыктаах уот сэрии хонуутун хабыллар хаба ортотунан ааспыт билиилээх фронтовик-поэт Макар Иванович Кузьмин-Макар Хара төрөөбүтэ 100 сылын көрсө табыста. Манна поэт ийэ дойдутугар, төрөөбүт алааһыгар ахтылланнаах,

Аҕа дойдуну көмүскүүргэ өрө күүрүүлэх буорах сыттаах хоһоонноро киридилэр. Кини бар-баа ис хоһоонноох айар үлэтин анааран көрөн, ырытыы сэрии кэминээҕи айымны суолтатын өссө чингэтэн биэрэр. Ууну-уоту ортотунан ааспыт фронтовик суруйааччы Иван Павлов "Улуу сэрии усталаах-туоратыгар" диэн кинигэтигэр 1941 с. күөбүйүт сэрии дыгыннээх төрдүн-төрүөтүн ырытан, кырыктаах кыргыһылар буолбут куораттарын анааран көрөн суруйар. Ленинград блокадатын босхолоурга, Москва, Сталинград иһин кыргыһыларга, Курскай Тоҕой уонна Ильмень күөл алдырхайыгар саха салааттара хорсундук сэриилэспиттэрэ манна сырдатылынна. Оччотообу ССРС бары быраатты республикалара сомоҕолоһон, күүстэрин түмэн, өстөөҕү самнарбыттарынан, сэбиэскэй норуокка Улуу Кыайыыны аҕалыттарын ааптар итэбэтиилээхтик кэпсиир.

Марианна ТЫРТЫКОВА, "Бичик" НКК PR менеджерэ.

Данилов Александр былырын Убайан орто оскуолатын 9-с кылааһын бүтэрэн баран, учууталларын мэкитиэлэринэн, Дьокуускайдаагы кадетскай корпуска туттарсан кирибит. Билигин кини 4-с куурус кадета.

Сааскы каникуллар кэмнэригэр Саша төрөөбүт оскуолатыгар ыалдьыттан, учууталларын, дофотторун көрсүтэлээн барда. Бу иннинэ Дьокуускайдаагы "Беркут" кадетскай спецназ хамаандатын састаабыгар кириэн, Сунтаарга байыаннай-патриотическай слет аһыллыгыгар көрдөрөр тахсыга кыттыбыт.

Бэйэтэ этэринэн, кадетскай корпуска үөрэнэрин олус сөбүлүүр.

Кадетскай корпуска кириэхпин уруккуттан бабарар этим. 1 №-дээх оскуолаттан кирибит табаарыһым Перцев Вадим кэпсээччи. Билигин хаһаарымаҕа кинилиин биер хоско олоробут. Ньурбаттан, 2 №-дээх оскуолаттан өссө биер уол, Тартакынов Руслан баар. Кадеттырыгыттан олус астынабын. Барыта интэриһинэй, бэйэбэр сөптөөх курдук, - диер Саша. - Олунньу 13-23 к.к. Пермь куоракка Аҕа дойду көмүскээччитин Күнүгэр анаммыт тэрээһингэ уон буолан кыттыбыппыт. Хамаанданан визитка, военизированнай (турникка тардыны, мэхэйлэр балаһаларын туорааһын), баһаарынай эстафеталар, "огневой подготовка", Калашников автоматтын, Макаров бэстилизитин ыһыы-хомуйуу этаптарыгар күрэхтэспиппит. Визиткабытыгар Саха сириин, кадетскай корпуспут туһунан кэпсээммит, бастаабыппыт. Барыта 42 хамаанда Арасыйа, Казахстан, Армения, Кыргызстан, Тыва, Новороссия куораттарыттан кыттыбыта. Билиги түмүккэ 17-с миэстэ буолбуппун.

Кадет Саша Данилов.

Пермь полициятын лицейгэр түһэн сыппыппыт. 600-чэ оҕо кункурустарга кыттан, тэнгэ сыһынанан, оонньоон-көрүлээн, үгкүүлээн, билсибиппит, дофотдордоппуппун. 12 км марш-бросоктаабыппыт. Взводтарга араартааннар, бэйэм взводпар софотох саха этим. Киһэ аайы күн түмүгүн таһаарар этибит. Ким үчүгэйдик бары тэрээһиннэргэ кыттыбыт, бэйэтин көрдөрбүт, ол "Герой дня" буолар. Мин иккис күмэр буолбуппун.

Кэлэн баран, соторутаагыта "Сага күн" биэриин нөҕүө Ньурбам дьонугар, оскуолабар, табаарыстарбар эбэрдэбин, махталбын тиэрдибитим. Уулуссага телевидение үлэһиттэргэ интервью ыла сылдыалларыгар түбэспитим.

Уолаттары биһиэхэ үөрэнэ кириэрлэригэр ыһырабын, - диэн сытыы-хотуу кадет уол санаатын салгыы этэр. - Туттарсаргар бас-

- Сага көлүөнэ -

Кадет уол

Саха Сириин кадеттара - Пермь куоракка.

татан туран физическэй бэлэмнин көрөллөр. Турникка 12-тэ тардыны, 100 м 13 сөк сүүрүү, 1 км эмиэ бириэмэбэ сүүрүү, 2 м уһуну ыстаны бааллар. Алгебраны, нуучча тылын туттарыллар, психологияга тест толорофун. Оттон араас талааннаах оҕолор кункуруһу таһынан аһаллар. Экзаменнар атырдыах ыйын сангытыгар сафаланаллар.

Дьону кытта дөбөнүк уопсай тылы булар, кэлэтиннээн буоламмын атын кадеттары кытары алтыһарбын, режими хара мангыттан ыарыһаппатабын. Биллэн турар, сөбүлээбэккэ бырабан барааччылар бааллар, абы-

йахтар.

Байыаннайдыны режимнээхпит. Сарсыарда алта ангаарга турабыт, кубрик дьуһурунайдыра хостору, атыттар территорияны хомуйабыт. Аһылык кэнниттэн сарсыардаангы развод буолар. 8 чаастан эбиэккэ диэри - үөрэх. Күнүс - эбиэт, "тихий час". Оттон 4 ч. диэри консультациялар, 5 ч. диэри - бэйэ бэлэмнэниитэ, дьибэ үлэ толороһуна, 5 ч. - стройдааһын, 7 ч. диэри - спортивнай уонна атын дьарыктар. Киһээнни аһылык кэнниттэн 9 ч. диэри - иллэн кэммит, телефоннарбытын биэрэллэр. 9 ч. ким баарын-суоҕун бэрэбиэркэлииллэр, ыраас-

кын, доруобуйан туругун көрөллөр. 10 ч. - отбой, телефоммытын төттөрү биэрэбит. Күнгэ биэстэ аһыбыт, аһылыкпыт үчүгэй, минньигэс.

Нэдиэлэ устата үөрэххинэн, кыттыгынан, майгыгынан-сигилигинэн 75 баалы ылбыт буолаһына, өрөбүллэргэ куоракка увольнениеҕа ытталлар. Корпуска бэрээдэккэ улахан болҕомто уурулар. Биридэ эмит кыра охсуһуу тахсар, барыта уолаттар буолаһыт. Хас кууруска итээччи-офицердар бэрээдэги көрөллөр, хаһаарымаҕа дьуһурунайдыллар. Дириэктэрибт Скрябин Тихон Николаевич, учууталларбыт, кылаас салайааччылары, офицердар биһигини өйдүүлэр, көмөлөһө, сүбэли сылдыаллар. Саха да, нуучча да кэлэтиибэ.

Иллэн кэммитин туһалаахтык атаарабыт. Корпуска телевизор, компьютер, X-Vox о.д.а. барыта баар. Араас тэрээһиннэр, профориентационнай кылаас чаастара ытыллаллар, атын оскуолаларга сылдыабыт, научнай-практическай конференцияларга кыттыбыт. Дискотека биридэ эмэ буолар.

Күннэби уонна параднай формалаахпыт. Бырааһынныктарга, улахан тэрээһиннэргэ параднайбытын кэтэрибитин олус астынабыт. Көстүүтэ да үчүгэй.

***

Саша инникитин МЧС быһааччытынан буолуон бабарар. Санкт-Петербурга үөрэххэ туттарсар санаалаах. Уон сэттэлээх уолчаан олоҕун суолун буларыгар көмөлөспүт Убайан оскуолатын дириэктэригэр Л.В. Ивановаҕа, оскуола инспектора А.Д. Архиповаҕа, кадетскай корпус кэлэктиибигэр махталын биллэрэр.

Раиса НИКИФОРОВА.

- Киэн туттар дьоммут -

Олохтообут үлэтэ-хамнаһа үгэскэ кубулуйдар

Ханнык бабарар киһи олоҕо түмүктэннэбинэ үлэтэ-хамнаһа, дьонугар-сэргэтигэр, дьибэ кэргэнигэр сыһыана, майгыта-сигилитэ хаалбыт дьонго сыаналанар. Бу ирдэбиллэргэ наар үчүгэй эрэ өтүгэр сыаналанар дьонно баар буоламнар. Оннук киһинэн Мэнгэдьэк нэһилиэтин киһитэ Ксенофонт Анатолый Васильевич буолар.

ни ыппыт. Оскуола оҕолоругар спорт араас көрүннэригэр сиксийэлэри үлэлэтэринэн мунурдаммакка, саха эр киһитэ айылҕаны кытта элбэхтик алтыстаһына күүһэ-күдэбэ сайдарын, өйө-санаата диригириин, кэнгириин билэр буолан, оҕолору ыраах айаһа бэйэ кыаһынан сылдьан ситиһэрин көрдөрөөрү, ыраах айаһа, үрэхтэргэ сырытыннартаабытыттан көрөбүт. Манна сылдыабыт уолаттар урут биһиги өбүгэлэрбит күннэтэ итинник сырыны оҕороллорун бэйэлэрэ биллэхтэрэ, элбэбэ өйдөөтөхтөрө. Ол инники олохторугар туһаны эрэ аҕалара саарбахтаммат. Бу тэриллибит "Хоһуун", "Эрчим" диэн лааҕарын билигин Николаев Л.А. диэн эдэр учуутал салҕаабытын истэн олус сэргээтим. Хатыы оҕолоро ыраактан чаҕыйбат, дойдularын сирин уотун билэн ону харыстыахтара, а олохторугар көрсөр ыраакхаттары чөпчөкүтүк ааһыахтара уонна киртэн-хахтан тэйиччи сылдыахтара диэн эрэл санааны үөскэтэр. Бу буолар дьонугар-сэргэтигэр үтүө үгэһи олохтоон, ыччат дьынгээх үчүгэй үлэһит киһи буоларыгар ис сүрэхтэн үлэлэбит үлэ чаҕылхай түмүгэ.

Анатолый Васильевич эдэр эрдэбиттэн үлэтинэн эрэ мунурдаммакка, кэрэ эйгэтин эмиз сүрүбэр чугастык илдьэ сылдьара. Кини оскуола саҕаттан гитараҕа оонньоу үөрэнэн бэйэтэ добуһуолланан ылыыры эрэ буолбак-

ка, хоһоон айар уонна ол хоһоонорун ырыа онгорор этэ. Аны бэйэтэ эрэ ыллаабат, кэргэнэ, оҕолоро бары эмиз ылыллар, өссө үгкүү тылын этэллэр. Бу барыта киниттэн саҕаланыбыта буолуо дирибт олус олуоната суох буолуо. Кэргэнэ Ньургустаана улахан үгкүүһүт сыдыаана буолан бэйэтэ талааннаах. Онон икки дьобурдаах дьон, таптаһар сүрэхтэр оҕолорун эмиз кэрэ эйгэтигэр сыһаардахтара. Киһи сөбүөн иһин Анатолый Васильевич ырыанан эрэ мунурдаммакка, үгкүү тылын эмиз этэрэ, туйаара, өссө испэктээкилгэ эмиз оонньоура. Быһата, кини нэһилиэк эргийэр киһиэ эбит этэ. Култуура эйгэтигэр эмиз суолун хаалларбыт. Ол курдук, Сага дьыллаабы баалы, икки сулус курдук "Оҕо - учуутал", "Оҕо - төрөппүт" диэн күрэхтэри тэрийэн ыппыта, нэһилиэккэ атын көрүннэни ытыллара дириллэр.

Аны "Дьөнөгөй оҕото" түмэллэригэр кэлбит ыалдьыттарга түмэл ис хоһоонун тиэмэлэринэн үлэстэн, сахалыы таһаһы кэтэн оҕолор кэпсииллэрэ истиэххэ, көрүөххэ олус үчүгэй. Маны эмиз Анатолый Васильевич олохтообут эбит. Манна оҕолор саха былыргы олоҕун, малын-салын, туттар сэбин-сэбиргэлин, нэһилиэктерин исторياتын, төрүчүтүн үөрэтэллэрэ эрэ, биһилэрин эрэ үкэстэллэрэ буолбакка, олоҕу бары өтүттэн үөрэтэн диригник билэргэ үөр-

нэллэрэ кэлин олохторугар туһалаах буолара чахчы.

Өссө нэһилиэтин биер ураты киһитэ, өрөспүүбүлүкэбэ биллэр уһун тыыннаах сүүрүк Егоров Василий Иванович-Буулдыа Баһылай бириинигэр күрэхтэһиини эмиз кини олохтообут уонна баарыгар бэйэтэ сүүрэн-көтөн ыппыт эбит. Бу Буулдыа Баһылай аатын үйэтити эрэ буолбакка, эдэрдэр уһунна сүүрүүлэрин көбүлэһин, онон улууска бу көрүгүтэнигэр көбүлэһин буолар. Быйыл бу күрэхтэһи алтыс төгүлүн бэрт үчүгэйдик барытын бэйэм көрөн астынным. Күрэхтэһи буола турдаһына кэлбит ыалдьыттар, өрөспүүбүлүкэбэ биллэр дьонно Валерий Луковцев уонна суруйааччы Уйбаан Ойуур ыччаттарга көбүөн бэйэлэрин боруобаламмытара, үчүгэй үгэс итинник умсугутуулааһын көрдөрдө. Уһуньут сүүрүк Евгений Васильевич улууска уһун дистанцияҕа бу эрэ күрэхтэһи баарын, ол иһин бу көрүгүтэ улууска кыайан атаһар тура илигин бэлиттээтэ. Онон бу күрэхтэһи улууска киэн далааһыннаахтык ытыллара спортивнай олох ирдэбилэ буолбутун көрдөрдө.

Анатолый Васильевич туохха барытыгар дьонуннаахтык ылсан, умсугуйан туран үлэлээн үтүө түмүктэри ситиһэрин билэн олус сөхтүм. Манна дьобуру таһынан дьяныардаах, илиини араарбакка күннэтэ үлэлиэххэ наада. Кини бэйэтин харыстам-

макка дьонун-сэргэтин туһугар туох баар сатабылын, билиитин ууран, бириэмэтин сатаан аттаран ситистэбэ. Дьону итэбэтэн, бэйэтин тула түмэн, кинилэри үлэлэтэн ити үтүө үгэстэри олохтооҕо. Дьэ кырдык даһын киһи кыаһа, сатабыла мунгура суоҕун чаҕылхай туһунта!

Ону таһынан Анатолый Васильевич кэргэнигэр, оҕолоругар, аймактарыгар ураты истин сыһыанан, нэһилиэтин дьонугар эмиз үчүгэй сыһыанан, эйбэс, сымнаһас майгытын, эдэр эрдэбиттэн чөл олоҕу дьынгээхтик тутуспутун олус иһирэхтик ахтан-санаан аастылар. Саха ыалын быһытынан сөһү-ас ииттэн, төрүт аһылыгынан хааччынан, от оттоон, мас мастаан, бултаан-алтаан ыал аҕатын быһытынан дьибэ кэргэнин хааччыан олоробут.

Мэнгэдьэк нэһилиэтин дьонно бэйэлэрин бэлиэ, олоххо суолларын хаалларбыт дьоннорун туһунан кинигэ таһаарар үтүө үгэстээхтэр. Ол курдук, улахан тойкусуттарын, тыа хаһаайстыбатыгар ситиһиллэхтик үлэлэбит Иванов С.Н., чахчы да чаҕылхай талааннаах, култуура эйгэтигэр элбэи онгорбут Танхаров И.Я. уонна бу Ксенофонт Анатолый Васильевич туһунан кинигэлэри таһаардылар. Бүтүн нэһилиэктерин төрүчүтүн, бэйэлэрин нэһилиэктерин исторياتын эмиз биер бастакыларынан таһаарыттар.

Мэнгэдьэк нэһилиэтин ыччата, Анатолый Васильевич оҕолоро, сиэннэрэ кини аатын үрдүктүк тугохтара, ол-бу куһаҕан дьаллыкка чугаһаабакка айымнылаах, киэн ис хоһоонноох олоҕу олохторугар, үтүө үгэстэри үкэстиэхтэрэ, атын саха дьонугар үтүө эр хобуру көрдөрүөхтэрэ диэн эрэнэбин.

Анатолый Васильевич мөс-сөнө ыраактан сыдыаайар сулус курдук мэлдьи ырааска, сырдыкка, үрдүккэ, кэрэбэ, дьулуурга ыныра туруохтун!

Вера СОЛОВЬЕВА, Маалыкай.

Анатолый Васильевич Маалыкайга кэлэн үлэлэбиттэн билэбин. Кини Маалыкайга абыһах сыл үлэлээн баран төрөөбүт Хатыытыгар олохсуйан, бэйэтэ талан ылбыт сөбүлүүр идэтинэн оскуолаҕа күн сириттэн олус хомолтолоохтук күрэннэр диэри чахчы ийэн-куойан ыччаты иитиигэ үчүгэйи, үйэлээби олохтуур сырдык санаанан салайтаран үлэлэбитин, кини туһунан кинигэ тахсан, ол сүрэхтэһиитигэр сылдьан өссө киэнник, диригник биллим, итэбэйдим. Ол курдук кини чугас дьонно, биригэ үлэлэбит учууталлара, оҕо сааһын дофотторо, нэһилиэгин дьонно бу чахчы сэмэй эрэри, дьулуурдаах ыра санааларын олоххо киллэрэр, олус сырдык санаалаах, ханнык бабарар киһиэхэ истин сыһыаннаах, ыччат чиргэл, чөл туруктаах, ыраас дууһалаах, төрөөбүт дойдугун билэр, таптыыр, харыстыыр, киэн билиилээх, кэрэни кэрэхсиир буоларыгар туох баар билиитин, сатабылын ууран үлэлэбитин бэлиэтээтилэр.

Оҕо сылдьан Анатолый Васильевич бэйэтин кыанар уонна үчүгэй доруобуйалаах буолбатах эбит. Улаатан истаһин аайы кини бэйэтин эт-хаан өттүнэн эрчийэн доруобуйатын лаппа тупсарыт уонна бэйэтин кыанар, кыахтаах киһи буолбутун кини сахалы атах оонньоуларга 1985 с. Бүлүүгэ буолбут Манчаары оонньоуларыгар САССР спордун маастарын нуорматын толорбута көрдөрөр. Кини Маалыкай ыһааҕар бастырыын мин эмиз көрбүтүм. Бу чахчы илиини араарбакка утумнаах дьарыктан тахсар буоллаҕа. Ол иһин хамсааны киһи доруобуйатыгар сүнгэн оруоллааһын өйдөөн, олоҕун бу эйгэбэ анаабыт уонна онтон ханан да туораабатах.

Анатолый Васильевич физкультура учууталын идэтин баһылаан баран, бэйэтин төрөппүт оҕолорун эрэ буолбакка, оскуолатын үөрэнээччилэрэ, нэһилиэгин дьонно бэйэлэрин эт-хаан өттүнэн эрчийэн чөл туруктаах буолалларыгар үгэс өрүттээх үлэ-

– Редакция почтата –

Төрөөбүт дойдум дьоно

Төрөөбүт дойдум Өбүгэ барахсан! Дохсун эдэр сааска киһи төрөөбүт дойдутун ахтыбат идэлээх эбит. Балык уу дингин талаһарыны, киһи үчүгэйгэ, интэриэһинэйгэ - олох оргуйар үөс сиригэр тардыһар. Онгон кырдыан, сылайан-элэйэн бардахха саныыр санааһар төрөөбүт сириг кириэр буоллаҕа. Эдэр сааска олох ыарахаттарын кытта күлэн-үөрэн, киһи-хара буолбут, тутан баран ыһыктыбат, ылсан баран уурайбат, үлэһит дьоннордоох мин дойдум Өбүгэ. Сэрии ыар сылларыгар суту-курааны, эстини-быстыны тулуйбут, бэрт өрдөөнгүттэн үлэ үгүс үтүө үгэстэрин эккэ-хаанга ингэринэн илдэ сылдьар, олох араас эрииригэр-мускууругар буспут-хаппыт кырдыаһас дьоннордоох этибит. Төрөөбүт дойдун төһүү дьонун туһунан кырдыаһас дьоммут саастарын тухары, ханнык да үлэҕэ сылдьыттарынын иһин, үтүө суобастаахтык үлэлээбит аҕа көлүөнэ дьоннорун туһунан кэспии түһүөм. Олортон сорохторун ахтан-санаан ааһыым. Хараков Василий, Павлов Александр (Төөйө), Иннокентьев Николай (Тонгус), Караков Василий - орто унуохтаах, ыраас-чэбдик туттунуулаах, сылаас-сымнаһас сыһааннааҕа, барыны-бары быһааран, көрдөрөн иһэрэ, ыйан-кэрдэн, сүбэлээн-амаалаан биэрэрэ, уопсай тылы булан дыһайара. Мөҕө-этэ, ордук хону сангара-ингэрэ сылдьыбат этэ, эйэ-дэмнээхтик үлэһитин сөбүлүүрө. Үлэтин быһыгар саас балык туутун онгороро, салгыбакка олус өр олороро, күнгэ 1-2 тууну бүтэрэрэ. Күһүнүн итиннэхэ анаан мас силиһин дэлэйдик бэлэмниирэ. Кини тууну өрөрүн көрөн олорор олус интэриэһинэй буолара. Билигин художниктар үлэлэрин көрөр курдукта. Павлов Александр-Төөйө бэйэтигэр сөп эттээх, сөп соҕус юмордаах, элбэх сангалаах, илиитин үлэттэн араарбат, сытыгы-хотуу, барбыт-кэлбит киһи этэ. Күрүө туутугар кинини кытта мэлдьи сылдьарым. Күрүө тоһоҕотун олус суһаллык, үрдүк хаачыстыбалаахтык онгороро. Харандааһы уһуктуур курдук сытыгы төбөлүүрө, онто хайдах да бурга бэркэ кириимтиэ буолара. Бу оҕонньор тууларын бултаабыт балыкта-

рын дьонно тарбаталара. Онон сэрии кэмигэр уонна сэрии кэнниттэн элбэх дьону аһаппыттар, оҕолору үлэҕэ үөрөппиттэрэ, холкуос баайа-дуола хангырыгар сэмэй кылааты киллэрситтэрэ.

Иннокентьев Николай-Тонгус олонхотун этэ. Орто унуохтаах, кыһылыны-манган сирэйдээх, ыраас сырдык хаана, хайдах эрэ кини сэргэбин, кытыгыраһын, ыраас-чэбдик туттунуулааһын туһунан дьылгыта. Оскуоланы бүтэрэн баран уокка оттор маспын кэрдэрбэр, сүгэбин кини сытыгылаан, онгорон биэрэрэ, "Ааргы кыыс, сэрэнэн сырыт эрэ, маска уонна сүгэбэ", - дириэ өйбүттэн түспэт.

Кини от охсуутугар дайбааһына эрчимнээх, ылларыта кизг, суола ыраас. Саҥа охсуллубут сииктээх от сыта үчүгэйин эриэхсит. Хотуур биитин утары көрдөххө, харааран олорор гына сытыгылааһаах, оччоҕо оту хотор дириэ.

Тонгус оҕонньор, кырдыга, олус үчүгэй от охсоочу этэ. Сорунан, икки илиитин ньыппарынан оҕустаһына, кизг сири охсоро, суола ырааһа диэн. Ханнык баһарар сыһыт, хойуу оту, баран иһэр тэтимин быспакка, хос дайбаакка хаарды охсон барара. Турар оту харды мунунан уоптаран тэлэн барара. Хотуурун сытыгы гына сытыгылыра, бэртээхэй хотууру таптаааччы, ону-маны көрөн турдар, наһаа сытыгы гына сытыгылыра. Ыраахан көрдөххө, сытыгы киһи икки илиитинэн көнүлүк дайбаан иһэрин курдук, олус чэлчэкигин, наһаа холкутук охсоро. Оо, барахсан, сүрэби сылаанньытар улахан да охсоочу этэ. Кининэн кизг туттабын, кини охсубут киһи дии саныырым эдэр сааспар.

Бу хара үлэ диэн тууну кыра эрдэбиттэн этинэн-хаанынан билбит, эгили-бугулу тыла суох туруору, көнө, толоругас, тылыгар туруорумтуо эдэр киһини Павлов Спиридон (Павлов Александр-Төөйө улун) нэһилиэгин дьонно үлэһитин, үлэҕэ бэриинилээгин иһин убаастыыллар этэ, кини

тылын оччотообу оҕолор истэрбит.

Спиридон уһун дьылыгыр, көнө унуохтаах, лоп-баачы сангалаах, дуоспуруннаах буолааччы, хамсалаах табаһын сотору-сотору уоба сылдьара. Булду Спиридон дьулуруунан, сатабылынан эрэ кыайан бултүүр.

Хаар түһэн, күһүнгү тыл наһыйдаһына сир үп-үрүг, уу-чуумпу буолара. Оччоҕо айылбаһа туох буолбута, ким кими көрсүбүтэ, кимтэн куоппуга ханна барбыта, хайдах хамсаабыта - барыта сыа-хаарга суруллан хаалара. Ону билэргэ Спиридон мындыра наада буолара. Тиин тииттэр икки ардыларынан ыраах-ыраах ыстангалаабыт. Тиин икки атаһын суола кыра, икки кэлин атаһын суола улахан, лаппа хардылаах буолар. Куобах суол кытыгытынааһы ыарба төрдүн ылан кэбиспит.

Куртуйахтар, бочугурастар суолуура хаары биир гына оймообуттар. Булчут кыыл, көтөр суолун көрө иһэн бу манган хаарынан сабыллан турар тулатынааһы ойуурга, сыһыга туох баарын барытын билэ, ханна саһа сыталларын чинчилии көрдөҕө.

Алаас саҕатынан кириитэ иннигэ туох эрэ бөкүнүэрин булчут кыраһы характара көрө охсубута, ситэн кэлбитэ андаатар буолбута. Андаатар ыраас хаарга ньырылыбыт суола. Сайылаабыт уута уолан бүтэн, уу көрдүү баран истэбэ. Спиридон мутук ылан кэтэххэ биэрэн өлөрөн баран, утулуктээх илиитинэн өрө ыйаан таһаарар. Булчут үөрүөх хаараһын кини түүтэ-өнгө түпсүбүтүн көрөн, үөрэ түһэр. Спиридон байанайдаах булчут этэ.

Саас собурууттан тылбыйар кынаттаах, хотобой куорсуннаах бииһэ кэлэн сыһыгы-хонуу мунунан ырыа-тойук ылбаһаһын түһэрэллэр. Ол барыта иэйэхситтээх итии кэм аргыһа - таптал ырыата буолара. Саргылаах сайын көрүн-нарын көмүс дабыдалларыгар көтөҕөн аҕалыт көтөрдөр үөрүүлэрэ биһиги, Өбүгэ олохтоохтоох-

торун, уйгубутун көтүтэрэ, сүрэхпитин өрүкэтэрэ. Өбүгэ сирэ чэлгийэ көбөрөн ээр күүс хонуу, кэри тыа - бука барыта сандал саас ырыатынан туолбуттара.

Ходуһа иһэ ангардас аһына сипсийитинэн туолара, аһына этчэбэс иһигэр сипсийтэрэ. Уолбут күөллэр уолбаларыттан сытыгыт уу ыар никис сыта аһылыһара. Олус куйаас буолара, онно эбии буолан сир аайы өрт уоттара тураллара, киһи бэлэһэ аһыйар буруота күннэри-түүннэри көбөрө тунаарыа турара.

Оо, ама да аасытытын иһин ыархан дьыллар аасыттар. Аһыгаларыттан көмүскээн бааһына тула дириг ханаабалары хаһарбыт.

Сут-кураан, сэрии сылларыгар улааппыт, буспут-хаппыт оҕолор Спиридон, Иван, Лэс Мэхээлэ, Христофор уонна д.а. буолаллар. Нэһилиэк ыччаттара эстибит-быстыбыт нэһиликтэрин чөлүгэр түһэрэр туһугар төһөлөөх сыраларын биэрбиттэрэ, күүстэрин-уохтарын уурбуттара буолуой?

Хотон диэки ньириэ мэңириир, дьизэ түннүгэр күлүмэн дьыгынаахтыыр, тыаҕа кэбэ кукуукутуур, сыһыларга күөрэгэй-дэр дьырылаһаллар. Таһырдыа сылаас түүн наһыйар, тиэргэнгэ сытан кэбинэр ынах мунун тыаһа сотору-сотору "пуус" гынар. Бөһүөлэккэ уу чуумпу буолла.

Чуумпурбут күөлүргэ мунһустан, Көбөттөр кылбанны дайдылар, Мин санаам, сүрүбүм тардыста Төрөөбүт Өбүгэм сиригэр.

Өбүгэ барахсан ото-маһа көбөрөн, күн-сиригэр туох үчүгэйэ баара барыта манна баар, диэбитти, олурдуктаах хонуугун дьэрэкээн симэбинэн мичийэн, мутукча сыттаах кэриискэ тииттэрин лабаатынан нуоҕайан, ыллыыр ымыы чыычааһын араас сангатынан сэргэхситэ көрсөрө.

Ахтыны суруйда Е.К.Федоров аатынан Хорула орто оскуолатын педагогическай бэтэрээнэ, "Гражданскай килбиэн" бэлиэ хаһаайына, Саха сиригэр үөрэтирин туйгуна, нэһилиэк бочуоттаах граждандата ИВАНОВА Акулина Николаевна.

– Күрэхтэр –

Суоппардар күөн көрсөмлөр

Муус устар 4 күнүгэр Малдыаһар нэһилиэгин Бочуоттаах олохтообу, "Ст. Васильев" сопуоска өр кэмнэргэ механигынан үлэлээбит Анатолий Васильевич Иванов үтүө аатын үйэтитэр сыаллаах, нэһилиэк суоппардарын күрээбэ үрдүк таһымнаахтык буолан ааста.

тэрэн биэрдэ. Үс чаастаах эрийсиилээх, тынааһынаах күрэхтэһин кэнниттэн кыайылаахтары быһааран, бириистэри, грамоталары, мэтээллэри туттарыы буолла.

1 миэстэни (6 мүн. 22 сөк.) Иванов М.М. ылан, электрогенераторынан наһараалланна.

2 миэстэни (6 мүн. 55 сөк.) Андреев Н.Н. ылан, сварочнай аппараатынан наһараалланна.

3 миэстэни (7 мүн. 03 сөк.) Иванов А.И. ылан, ИП Захаров "Автогруппа УАЗ" маһаһыныттан 8000 солк. суумалаах сертификаты тутта.

Атыттан кыттааччылар бары тус-туһунан

анал бириистэр хаһаайынынан буоллулар:

1. "За преданность профессии шофера" бириис хаһаайынынан бастакы ЗИС-5 массына уруулугар олоруобуттан 75 сааһын туолуор диэри уруулу ыһыктыбакка 45 снл суоппардаабыт Егоров Х.П. буолла.

2. "Самый пожилой участник соревнования" - 56 саастаах Тортоюсов Р.П.

3. "Молодой перспективный шофер" - 23 саастаах Иванов А.И.

4. "Шоферское мастерство" - Гаврильев А.Н., Егоров С.С.

5. "За волю к победе" - Моисеев Н.С., Платонов А.Р.

6. "Меткий стрелок" - Тортоюсов Р.П. Анатолий Васильевич кыһа, ХИФУ ИТИ 2 курсун студентката Агаа Иванова аатыттан аҕатын үтүө аатын үйэтитэн бу күрэхтэһини тэрийэн ыһыт дьоннорго махтал суруктар уонна харысхал сувенирдара туттарылыннылар.

Олохтоох дьаһалта көбүлээһининэн түөлбөлөр кириэн анаан оһоһуллубут площадка аты-эргин, хорчуоппа тэрийдилэр. Бу күрэхтэһини тэрийсипит, сүүрбүткөппүт, бириис олохтообут дьонноругар төрөппүт кыһа, бириг төрөөбүттэрэ, аймахтара истиг махталларын тиэртилэр.

Елена ИВАНОВА, Малдыаһар нэһилиэгин олохтоох библиотекэрэ.

Ситиһиилээхтик кытыннылар

Кулун тутар 27-29 күннэригэр Комсомольск-на-Амуре (Хабаровскай кыраай) самбога 1999-2000 с.т. уолаттарга уонна кыргыттарга Дальнай Востокааһы Федеральнай уокурук күрэхтэһинигэ буолан ааста.

Биһиги улууспуттан 4 оҕо кытынна. Уолаттарга Ньурба 1 №-дээх оскуолатын 9 кылааһын үөрэнээччитэ Анисимов Игорь 3 миэстэ буолла. Дьаархан орто оскуолатын 8 кылааһын үөрэнээччитэ Коношук Слава 4 куруук тустан, 19 кыттааччылартан 8 миэстэ буолла. Ньурба техническай лицейин 8 кылааһын үөрэнээччитэ Федоров Сергей 3 куруук туһунна. Кыргыттарга Ньурба 2 №-дээх оскуолатын 8 кылааһын үөрэнээччитэ Лихота Оля 2 миэстэ буолара ситистэ.

Прокопий ФЕДОРОВ.

1. Тохтобул аайы ручной туормаһы туттубатаһына +30 сөк.
2. Кэннинэн кириэрэри боруотаны таарыдаһына +60 сөк.
3. Хас сыыспыт сыалын ахсын +30 сөк.
4. Финишка тохтуур 20 см кэтиттээх полсааҕа сыһа тохтоотоһуна хас 1 см аайы +1 сөк.
5. Трассаҕа баран иһэн буксуйан баран, атын техника көмөтүнэн табыстаһына күрэхтэһииттэн туоруур.

Кылаабынай судьуйа Николай Константинович хас бирииди кыттааччыны бириэмэлэрин кэтээн, кыраһы хараһынан тугу сыыспыттарын көрөн ыстарааптаан, сөкүүндэтигэр тийэ суоттаан-учуоттаан, ГАИ-тан итэбэһэ суох кытаанахтык хонтуруоллаата. Күрэхтэһини сабаланыаһыттан бүтүөр диэри кулууп уус-уран салайааччыта Слепцов Николай Борисович уоттаах-күөстээх тылларынан ситиһили комментарийдаан ыалдыааччылары ордук сэргэхситэн, күрэхтэһини ис хоһоонун си-